УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЙНА ДЕМОКРАТИЧНА П А Р Т І Я .

Незалежність народам ! Свобода людині !

Ю Н А Ц Ь К А Б О Р О Т Ь Б А .

Журнал української революційної демократичної молоді .

: I :

Видає : Комітет студентських осередків УРДП.
Редагує : К о л е г і я .

З М І С Т.

			Стор.
I.	ЗІНЧУК.	Рух революційного відродження	- 3 - 7
2.	ЖАРДО .	Ситуація на старті.....	- 8 - I4
3.	Л.ПОДОЛЯНИН.	Нація і прогрес.....	- I5 - I8
4.	x x x	З "памфлетів" М.Хвильового	- I9 - 2I
5.	Л.ДАЛЕКИЙ	Мій батько теж робітник...	- 22 - 24
6.	Л. М.	Б у т и сучасником.....	- 25 - 29
7.	І.Корсун.	Куди й д е с в і т ?	- 30 - 36
8.	Л.Д.	"Пропаща" молодь ?	- 37 - 39
9.	Д. М.	Втрачений д р у г	- 40 - 4I
I0.	Наталка ВИШНЯ.	З моїх партизанських спомминів	- 42 - 44
II.	Йосиф Позичанюк.	В ж и т а х	- 45 - 46
I2.	ОСКАР.	Доктринерське чи світоглядове виховання ?	- 47 - 49
I3.	І.ЧЕРНЯТИНСЬКИЙ.	АРТУР КЕСЛЕР та ҐЕОРҐ ОРУЕЛ	- 50 - 58
I4.	В. Г.	Також "Насамперед держава"	- 59 - 60.
I5.	П р о ж е к т о р о м	по углах	- 6I - 64.

З і н ч у к.

Р У Х РЕВОЛЮЦІЙНОГО ВІДРОДЖЕННЯ.

Безперечно, що історики майбутнього окреслять нашу бурхливу добу найбільш трагічною, але разом з тим і найбільш прогресивною. Бо саме вона стала тлом активних намагань передової частини людства визволитися з пут недосконалостей існуючого суспільного устрою, з одного боку, та дикунсько-жорстоких насильств реакційної частини його, з другого.

Світова війна, революція та перемога большевизму в Росії, прихід фашизму до влади в Італії, господарчі кризи, гегемонія нацизму в Німеччині, громадянська війна в Іспанії, німецька агресія в Европі, а далі світова війна та винахід атомової зброї, що безпосередньо загрожує існуванню світу - все це події, що протягом останніх 30-ти років кардинально потрясли людством, залишивши за собою страшну спадщину руїни.

Людство розгублено зупинилось на роздоріжжі історії - зневірилось в минулому й не має відваги заглянути в майбутнє.

Вчорашні надії на краще завтра не збулись. Щораз голосніше в виступах державних мужів чути ноти тривоги перед майбутньою війною. Господарчі труднощі світу ще довго розпалюватимуть нахабство кремлівського спрута, одночасно переконуючи людство про потребу переходу до нових форм устрою.

Европа,- колись колиска людської культури, - стала вогнищем світової нужди й безнадійности.

Всі ідеологічні рухи, що були дотепер рушійною силою суспільного життя, переживають кризу.

Все ж і тепер єдино реальним шляхом виходу з сучасної складної ситуації залишається шлях впертої й важкої боротьби за визволення людини, - боротьби за усунення експлуатації людини людиною, забезпечення права вільно мислити і висловлюватися, використання надбань технічного прогресу як помічника людини, а не засобу осягнення егоїстичних цілей одиниць.

Хоч ця ідея давно стала основною частиною програм багатьох політичних рухів, проте, не зважаючи на численні спроби, жодному з них не вдалося й досі зреалізувати її. Бо кожний з тих рухів виявив фанатичну прив"язаність своїх прихильників до застарілих

через вічний рух людства ідей та тверджень. Ця закостенілість робить кожний політичний рух вузько-тенденційним, а тому й нездатним до розв"язання завдань, не тільки висунутих життям, а й поставлених самим рухом. Так Захід, забезпечивши політичну свободу своїх громадян, затримав повністю (Американські держави), чи частково (Англія, Франція) капіталістичну систему господарювання та ще й досі не знайшов успішної розв"язки проблеми колоніяльних народів. Ще раніше Велика Французька Революція, проголошуючи ідеї рівности й братерства, принесла перемогу фінансовій буржуазії. Промисловий переворот в Англії, до революціонізував засоби виробництва, став на службу капіталізму. Скасування кріпацтва в Росії сприяло також розвитку російського капіталізму, хоч і звільняло мільйони селян з однієї з найжахливіших форм економічної й духовної залежности. Революція 1917 року, проголошуючи ідеї соціяльної справедливости, знищила приватно-капіталістичний устрій, але підмінила його державним капіталізмом з властивою йому новітньою системою закріпачення людини партійною бюрократією.

Отже ясно, що сучасний політичний рух для уникнення гірких помилок минулого мусить бути революційним, в якнайширшому розумінні, в усіх ділянках людського буття як суспільній, так і господарчій.

Тільки такий революційний рух при використанні революційної сили трудящих (себто тієї т в о р ч о ї б і л ь ш о с т и людства, що здатна і примушена цілком свідомо, без вагань, віддати йому свою творчу енергію) в стані оновити людство.

Для України наявність власне такого руху і наша участь в ньому є її " бути чи не бути ". Від того, чи залишиться наша Батьківщина й далі чужою та незрозумілою перед світом, залежить її майбутнє. Конкретніше, від того, - чи український визвольний рух включиться в той рух, де кується нова доля людства, залежить доля 45-ти мільйонового народу. Ідеологія " вишневого садка з хрущами "безповоротно вже зникла в гуркоті " псальма залізу" , залишившись в свідомості творців його, далекою, хоч і приємною, екзотикою. Життя ставить нові вимоги до держави, нації, суспільства, до людини, чого не розуміти й чому не слідувати було б самогубством. Отже - йдеться про виведення України з вузьких стежок політиканського провінціялізму на широкий шлях модерної політики.

Саме таке усвідомлення сенсу загальнолюдських суспільних явищ політичної [illegible] народовому українському гро-

мадянству створення Української Революційно-Демократичної Партії, яка, крім цієї реальної оцінки світу, розуміє, що саме сьогоднішня Україна має можливості бути не тільки активним учасником відродження людства, але й стати наріжним каменем тієї епохи "азіятського ренесансу", як це пророкував Микола Хвильовий, що уможливить включення необмежених людських і матеріяльних ресурсів азіятського простору, сьогодні ще так далекого до осягнення рівня сучасної цивілізації, в лоно світового поступу й духовости.

Що ж дає підстави приписувати УРДП-івському рухові саме такі перспективи розвитку ?

Сьогоднішнє українське суспільство позбавлене загрози захорування на комуністичний чи фашистський тоталізм, і це є запорукою його демократичности. Саме ці режими позбавляли й позбавляють його простого права жити, несуть йому руїну й смерть мільйонам синів його. Активна участь нашого суспільства в боротьбі за краще завтра якраз і виливається в безпосередню форму боротьби проти тих тоталізмів. Наше суспільство, позбавлене приватно капіталістичного устрою (а існуючий державний капіталізм скінчить своє існування автоматично з упадком СССР як держави) , позбудеться додаткового джерела реакційно-опортуністичного спротиву новому всередині свого середовища. Наше суспільство стане суцільним ударним загоном боротьби як суспільство, позбавлене прав людини й громадянина, як суспільство, позбавлене права самобутнього розвитку. Отже це забезпечить єдність нашого суспільства в вирішальній хвилині сутички старого з новим. В даному випадку старе буде символом негативного і нове - запорукою цілком відновлюючого, давно вимріяного, життя.

Саме така оцінка української сучасности (а не манія творити нові партії, як це тупо, але разом з тим наївно, заявляють наші "неодемократи") покликала до життя УРДП.

УРДП, як партія, що органічно зв"язана з рухом революційного відродження людства, одночасно є державно-творчою партією, бо свідома тієї величезної ролі Української Соборної Незалежної Держави, як не "держави для держави" з корпусом поліції, а як сповненої соціяльним, політичним і моральним змістом форми буття українського народу.

Ідеологія УРДП,як ідеологія руху відродження нашого народу, як програма тієї частини українського суспільства,що не "малахіянствує" за рахунок "загірного" завтра та свідоме важливости взятого на себе зобов"язання та не робить з української справи вершника на "намальованому коні" здискримінованих і звироднілих ідей, - ставить надзвичайно великі вимоги до української молоді.

Кожний революційний рух необхідно вимагає конструктивно творчої організації, яка базується на вмінні, досвіді й знаннях його організаторів і провідників. Від кількости й якости такого типу людей залежатиме успіх революції, а це означає, що саме наша молодь має поповнити їх ряди, принісши з собою молодечий запал і готовність багато і сумлінно вчитись. Тільки через старанне вивчення історії власного народу, та всесвіту, історії суспільних рухів людства, сучасного політичного життя - молодь позбудеться властивої їй безкритичности в поглядах, навчиться об"єктивно оцінювати минуле й сучасне замість упередженої лайки " всіх і вся" чи фанатичного партійнопоклонництва, і стане носієм логічної,конкретної віри в українське майбутнє замість гучномовних деклямацій і присяг "на пістоль ".

Тільки активною участю в політичному житті нашого суспільства молодь навчиться розріжняти політиканство дріб"язкових політиків з великими претенсіями від "політики як запоруки свободи",що підготує її до творчої участи в державному українському житті.

Невід"ємною частиною процесу українського визволення є похід за тип нового українця,що формуватиметься в новому суспільстві. Це вимагатиме справді народньої високоінтелектуальної інтеліґенції,яка складатиметься з сьогоднішньої молоді,а це вимагає великої підготовчої праці в ділянках літератури, філософії, мистецтва, вимагає виховання наших молодих українських душ на джерелах скарбниці світового духа.

Суспільство нашого завтра - суспільство масового застосування наукових досягнень, тому набуття фахових знань і досвіду є неодмінним завданням нашої молоді.

Наше українське суспільство є творчим, а не паразитарським, а тому найбільшою вартістю для нього є людська праця.І тільки спочена поваги до праці й вміння працювати молодь стане підвалиною

нашого державного життя.

УКРАЇНСЬКА М О Л О Д Е !

Почуття свідомости,що твої молодечі енергія й запал мають стати конструктивно-творчим чинником революційного відродження України, повинно стати мірилом чину і думки нашого молодого покоління !

Український Революційно-Демократичний Рух є виявом волі мільйонових мас нашого народу, що виніс багату науку з суспільно-політичних подій світу й батьківщини - це й диктує йому сьогодні необхідність свідомо кувати свою долю.

Ці мільйони сьогодні на батьківщині.

Пам"ятай, молоде на чужині, - відірватися від них - це значить загубити те, що дає змогу бути душею і чином там - н а У к р а ї н і !

ШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШ
-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-

" Існування соціяльних та національних протиріч -це лише корисні умовини революції. Одначе революції повстають лише там, де є п о л і т и ч н і с и л и , здібні їх організувати. Творення цієї політичної сили під сучасну пору найважніше завдання українського революційного активу " .

Іван Мітринґа.

-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-.-:-
ШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШШ

Жардо.

СИТУАЦІЯ ПРИ СТАРТІ.

Так судилося, що коли ми починаємо стартувати - інші українські політичні партії добігають до своїх кінців.

На це складаються дуже різні причини.Не без впливу на це є й сучасна загально-европейська ідейно-світоглядова криза.Коли сьогодні марксисти звертаються до релігії і, з другого боку,християнські рухи шукають помочі в марксизмі - є це лише характеристичний приклад тієї переоцінки вартостей,яка почала відбуватися по всіх краях зруйнованої Европи після другої імперіялістичної війни.

Але відносини у нас, себто народі поневоленому, отже такому, що має дуже мало стичних пунктів з існуючою політичною системою, - інші причини зумовлюють в першій мірі кризу нашої політичної сфери. Якщо всі довоєнні українські партії будували свої політичні пляни і стратегію з становища поверсальської Европи та західньо-українського "пляцдарму", тоді буде ясно,що повна зміна положення в краю та світі є першою причиною нашої внутрішньої кризи.Далі: наше політичне життя не видержало життєвої проби і то проби зовсім скромної, мірилом якої не були якісь зовнішні більші ефекти.Йде про те, що репрезентуючі його сили мали можливість в останніх роках зустрітися з основними масами свойого власного народу й ми мали можливість переконатися наскільки ці маси,а передовсім їх актив,зв"язалися з поодинокими ідеологіями. Саме тут виявилася неспроможність і слабість усіх довоєнних політичних партій. Націоналісти, при нераз несамовитих зусиллях, не увійшли в душу народу. Вони залишилися надалі фізично та якостево явищем локального характеру,не зважаючи на те,що серед них є "трохи" східняків. Інші політичні сили переконалися,що проти них стоїть зовсім їм чужий нарід (гетьманці) або так змінені соціяльно-політичні відносини, що по старому нічого не можна починати (всі галицькі та еміґраційні партії).Тут джерело нашої кризи.

Але все ж таки наше життя якось пливе,різничкується,формується. За нами два роки життя на еміґрації. Ми маємо за собою тисячі списаних брошур, нелеґальних видань,за нами шум УГВРади,КУК"у. За цей час в українському політичному житті почали зарисовуватися виразно цікаві та нові риси.

Якщо йде про табір націоналістичний,то лише ОУН "мельниківці" намагаються репрезентувати цей ідейний комплекс,що називається - "націоналізмом". Бандерівці з перших днів почали себе декларувати як "демократи" або щось подібного, даючи ще один доказ для майбутнього історика-соціолога,що маємо тут до діла не з уточненим політичним явищем, але з суспільною хворобою.Зв"язання бандерівців з боротьбою за табори та розподіл пачок, відірваність від ідейно-політичних перемін краю та багато інших причин зумовляли дивний стан ідейної суматохи того табору, яка при величезній рухливості його була чи не єдинодомінантною прикметою. Нам здається,що цей стан вже є за нами. Бандерівці вже вийшли з цього стану ідейної суматохи.Вони стають явищем щораз більше уточненим, декляруючи свої відповіді в кардинальних питаннях українського буття.В бандерівській пресі формується ясно становище того табору до Великої Революції 17-тих років, яку називається у них " ціною неволі", формується постава супроти українського ренесансу часів Хвильового, уточнюється становище до українських підсовєтських протибольшевицьких революційних сил, відкидається занадто "ліву" програму краєвих частин ОУН.Бандерівці займають вкінці виразне становище в питаннях внутрішнього громадянського миру та співпраці, стаючи на становищі дальшого продовжування громадянської внутрішньої війни. Таким чином, ця група стає з кожним днем поза тим, що називається справжнє політичне життя нашого народу та його справжня боротьба за буття.Значення цієї групи є лише мірилом рівня політичної культури нашого суспільства на еміграції й покажчиком наскільки його відсталість і безхребетність сприяє всякій авантурі та бешкетам.

Але приреченість цього явища, не зважаючи на все інше, лежить в ньому самому. Це не випадок, що бандерівський рух позбавлений мислящих людей. Це не випадок,що культ неуцтва та примітивізму не є його слабістю,а силою. (Сила людської обмежености - найбільша сила, писав колись Липинський). Провідники цього руху знають,що вистарчило б дати лише один наказ його членам - у ч и т и с я, й вони б почали втрачати свою власну суспільну базу.Цієї трагедії не можна прикрити ані союзом цієї групи з безпринципними - "спецами", ані розчаванням бандерівських титулів "професорів" та "магістрів".

Коли б про ці справи писали старі "опортуністи", то міг би дехто до цих зауважень відноситися з підозрінням, але одначе пишемо про це ми, молоді, що стоїмо на революційних позиціях,то не для того, щоб висказаними компромітувати бандерівців (бо для цього ви-

старчало б навести перший-ліпший приклад з наших сірих буднів); тим більше не віримо, щоби хтось з бандерівців хотів над нашими заввагами призадуматися. Ми мусимо одначе знати, де серце трагедії великої частини нашої молоді, яка боротьбу за нашу справу легко заміняла на метушню і галас. В тих умовинах лише радикальна ліквідація стану могла би сприяти політичному та моральному відродженню цього середовища, що має вже відповідну оцінку не лише активу свойого народу, але також і чужинців.

"Мельниківці" на правому відтинку нашого політичного життя - єдина уточнена політична сила. Про них приходиться нам писати як про наших співробітників і співтоваришів в практичнім життю і водночас як таких, що намагаються бути здецидованими нашими ідейними згл. програмовими противниками. По дружньому мусимо ось-що зауважити: мельниківці в практичному житті, в практичних потягненнях йдуть далеко дальше як в своїх теоретичних заложеннях. Їм якось тяжко вийти з пут старих пересудів, відважно переглянути минуле, відкинути все , що недобре або застаріло. Бо це ясно, що навіть права сторона, якщо не хоче бути просто реакцією, а здоровою, може навіть консервативною силою, мусить сьогодні багато змінити та зреформувати. Змодернізування своєї партії дало б мельниківцям шанси привести до певного порядку відносини на цілому нашому "правому" відтинку, стати центром певного консолідаційного процесу, до якого могли б прилучитися інші дрібні групи та їх зародки, які в процесі поділу нашого життя на табір поступовий і консервативний будуть без сумніву зростати. Ця відповідальність за того роду акцію мусить на когось ще й тому падати, бо традиційний консервативний гетьманський табір з кожним днем вибуває з впливів на наше життя. Вже цей факт, що це група типово еміграційна, вистачає для оцінки її значення. Але справу гетьманського табору перерішують зовсім інші ще речі. Цей табір відходить від Липинського та його позицій та в прискоренім темпі сідає на націоналістичного коника. Міхновський, Донцов - оце сьогоднішні межі заінтересувань гетьманців. Слушно заявив один з товаришів, що "це не Донцов перейшов до гетьманців, але навпаки гетьманці перейшли до Донцова ". Коли гетьманці хапаються за націоналістичну проблематику і то проблематику дитячого віку націоналізму, - то цей факт може бути об"явом намагань відмолодження того табору або об"явом здитиніння цього середовища. Відірваність від краю та вік сприяють безперечно тому другому.

Але можлива також інша ще розвоєва тенденція мельниківського табору. Ми знаємо, що в ОУН (Мельника)- є прекрасні інтелігентні кадри. Не виключаємо ніколи, що більшість ідейного активу цієї організації, враз з керівними її членами, може в розумінні основних розвоєвих тенденцій краю і сучасної Европи не конечно віддалитися, але, навпаки зблизитися до нашої точки погляду і може бути так, що перебудова цієї організації піде по лінії скріплення поступового політичного табору, а не його заперечення. Це справи, які лежать на совісті активу цієї організації. Ми це зауважуємо для власної орієнтації. Для нас лише одно є певне: незалежно від того, яким шляхом піде процес змін цієї організації (а потреба цих змін є справою безсумнівною), ми будемо завжди стояти на становищі найтіснішої співпраці та щирої солідарности у всіх загальнонаціональних, громадських і культурних справах з цією організацією. Ми будемо стояти на засадах співпраці, а не війни тут і в краю, сьогодні й завтра. І бажаємо такого становища "мельниківців" до нас. А теоретичні спори, яких не лише не можна відкидати, але яких всі потребуємо, боротьба за впливи і т.д. - все це елементи збагачення і насичення нашого життя вартостями і вони корисні при умові додержання засад справжньої здорової демократії, толеранції та етики.

xx xx

xx

Коли один рік тому УРДП починала ставити свої перші кроки, вже існував Союз Українських соціялістів з своїми трьома партіями, і тоді можна було почути голоси невдоволення, що повстає ще одна поступова партія. Сьогодні наша історія має той досвід за собою, що коли здорова ініціятива, яка змагає до ясного зафіксовання свого становища, є виявом певних органічних суспільних процесів, то вона сприяє не дальшому ріжничкованню і ослабленню політичного життя, але навпаки - об"єднанню різних елементів після того, як вияснені будуть їх основні становища. І тому сьогодні вже можемо говорити не про розвиток чи перспективи чотирьох партій, але про їх ліквідацію та повну консолідацію українського поступового табору як реальну дійсність. Нам видається, що обі сторони, себто й У.Р.Д.П. і С.У.С. не здають собі справи як слід з ваги заініціованого процесу.

Йдеться тут про факт великої внутрішньої та зовнішньополітичної важности. Передовсім в інтересах широких трудящих мас нашого народу в краю лежить єдність тих політичних сил,що виростають з їхньої соціяльної бази та в обороні їх інтересів.Згоровреність політичних сил в тих справах,що різняться поміж собою майже тим, чим різняться дві ґенерації, одна з часів 1917 року і друга,що виросла в умовинах московського большевизму, є промовляючим фактом живучости ідеї боротьби нашого народу за свої права. Те порозуміння мусить викликати серед мас трудящих підйом духа та пошану і довір"я до організаторів такої,насиченої політичною зрілістю та відповідальністю, акції. Через поєднання того,що - молоде,рухливе, революційне, з тим, що має досвід, - наша справа в цілості зискує на оперативності та ударності. Таким чином, в українському політичному житті стається такий факт, якого не було ще дотепер в жодному народі,а саме факт поєднання всього того,що в демократичному соціялізмі вартісне й творче, з тим новим, що родилося,в умовах сталінського терору,в боротьбі за соціяльну та національну справедливість, що в післявоєнній дійсності оформилося у нас,в українському революційному демократичному рухові та в Українській Революційній Демократичній Партії. Те, що для західньоевропейських соціялістів, охоплених затяжною ідейною кризою, є предметом шукань, те,що ледве народжується в сучасній Польщі, Німеччині (і то лише в німецькому підсовєтському робітничому рухові) - у нас с т а є ф а к т о м. При відповідній нашій активності наш крок буде одним з перших серйозніших кроків в тому напрямі,щоби поступовий світ вийшов з того тупіка ,в якому зараз перебуває. Для цього потрібно нашого досвіду. Бо коли одною з причин сучасної кризи є страх перед большевицькою небезпекою і та руїна вартостей, яку довершили большевики,то ми - ті, що з-під руїн тих підносять свої прапори,недооцінюємо ,що це значить. - показати світові вислідну, що вийде під лінією зсумування нашого двадцятип"ятирічного досвіду.

УРДП - партія майже без жодних засобів серед нечуваних труднощей спочатку, в часі лише 10-ти місячної своєї діяльности зуміла зацікавити своїми позиціями та своєю боротьбою не лише широкі кола нашого активу, але теж багато чужинців різних національностей. І коли ми можемо сьогодні сказати не лише про це,які надії прив"язують до нас актив нашого народу,а теж і те, що в ц і л о м у с в і т і з у с т р і ч а є м о о д н о д у м ц і в і п р и я т е л і в, - то мусить бути ясним,що в новій стадії нашої

діяльности, разом з старшими нашими товаришами з СУС, зуміємо виконати все те, що від нас вимагає наша батьківщина. Ми хочемо ясно поставити перед очі всіх, що цієї об"єктивної шанси, яку має перед собою наш рух, ми не можемо і не сміємо змарнувати. Об"єднання з соціялістами, керівниками великої революції 17-тих років, трактуємо як підсилення і зміцнення боротьби, усунення неактивности, песимізму, опортунізму, імпровізації і всякого роду фікцій. Це має бути кроком вперед і зміцненням всього того, що після другої імперіялістичної війни в нових умовах, на користь нашої справи, зробила ідейна кагорта урдепівців, того конструктивного, що зробили наші товариші з СУС. Так до справи підходимо ми, актив УРДП, і з такими надіями на нашому життєвому старті вітаємо факт консолідації та об"єднання українського поступового світу.

xx xx

Отже, товариші, обов"язує нас закон і гасло старту: В п е р е д ! Але нас завжди мусять зобов"язувати й ті вимоги відповідальности, змістовности, які ми з перших кроків ставили перед нашими товаришами. Ми з перших днів паралізували в наших рядах всі зародки авантюрництва та, в теоретичних наших позиціях, всі форми "малахіянства" і поверховного плавання. Наша дотеперішня "повільність" не означає нічого іншого як лише обережність, з якою ми підійшли до питань формування політичної сили, що була б виразником нової ситуації в краю, а не новою еміґраційщиною. Ще більше скажемо, товариші : ми давно мали можливі технічні та людські засоби видавати масові видання газети та журнали. Одначе доцільно обмежилися видаванням теоретичного журналу " Наша Боротьба" лише тому, щоби актуалізувати насамперед кардинальні питання нашої п о л і т и ч н о - світоглядової проблематики.(До певної міри й подібні завдання " Юнацької Боротьби "). Робили ми це гостро. Дехто навіть твердить - за гостро. Р о б и л и м и ц е п р а в и л ь н о, б о т і л ь к и т а к м о ж е ф о р м у в а т и с я с п р а в ж н я п о л і т и ч н а с и л а, в якої х р е б т о м н е є ш в и д к о м и н а ю ч а к о н ь ю н к т у р н і с т ь, чи " в о ж д і ", а л е і д е й н і з м і с т и .

Входимо в нову фазу нашої діяльности. Наші ряди будуть підсилені новими товаришами, що прийдуть до нас з різних соціяльних середовищ. Партія відчинить свої двері для сотень наших прихильни-

ків та кандидатів. Знайдемо багато нових друзів. Стартуємо з вірою в наш нарід і нашу справу. Будемо активні, відважні, консеквентні. Але ніколи теж не забудемо, що політичне життя і політична боротьба кінчається зовсіди там, де родиться імпровізація й неуцтво. Бо місце політичних сил в суспільстві визначується тепер найменше словами, претенсіями, галасом чи буками, але справжніми моральними, духовими та організаційними вартостями.

шшшш

Л. Подолянин.

НАЦІЯ і ПРОҐРЕС.

Кожне покоління, усвідомлюючи історичний процес і виплекуючи ідеал майбутнього, вносить свій уділ в ідею загального проґресу. Можна вірити в абсолютний проґрес людства від часу його мільйоноріччних блукань у тумані печерної передісторії до його світлого майбутнього. Така віра породжує раціональне, позитивістичне омислення історії й неминуче кличе до життя вчення про автоматичний проґрес, в якому беруть участь які завгодно чинники: біологічні, соціяльно-економічні, містичні й т.д. - лише не особиста воля людської одиниці.

Нам здається, що наша доба поступово витворює загальне уявлення про проґрес, намагаючися синтезувати всі дотеперішні здобутки думки в цьому напрямі - принаймні більшість сучасних мислителів схильна внести кардинальні поправки в ідею проґресу, як чистого автоматичного руху вперед по щаблях від Х до У. Ми охоче студіюємо життєписи видатних особистостей історії, що будьщо накладали своє тавро на певні епохи, і, водночас, ми з великою увагою прислухаємося до таких учень, як, приміром, французький екзистенціялізм або інші сучасні гуманістичні системи мислення, що стверджують абсолютну свободу волі й неповторність найменшої, "найсірішої" людської істоти.

У кожному разі, беручи до уваги всі закрутини, збочення, неспівмірності, відставання, реакційні рухи та інші т.зв. "випадки" в загальному історичному процесі, наш вік ніяк не відмовляється від самої ідеї проґресу, бо до краю роз"ятреній сітчатці його ока надто виразно вичутні ті зміни в житті суспільств на просторі тисячоліть, що їх сьогодні можна визнати за безумовні. Леґенда про вічність і незмінність людської природи була протягом цих тисячоліть все таки неодноразово ґрунтовно порушувана - то в чині аскетів і подвижників, то в разючих і незабутніх прикладах чийогось особистого альтруїзму, то в утопічних ученнях про майбутній ідеальний устрій, то в діяльності мистців. Сьогодні, наприклад, можемо абсолютно конкретно визначити рух і розвиток національного почуття - від його первісної стадної "редакції", зумовленої чисто б і о л о г і ч н о-

соціяльними мотивами, до його сучасного стану, коли людина може виходити за межі своєї національности, отже, коли приналежність до даної нації стає актом усвідомленої добровільности.

І так само можемо простежити історію воєн - від баталії між одиницями або гуртами за шматок мамутового м"яса, почерез битви за національну першість чи за релігійну виключність - до сучасних боїв за щастя всього людства: за свободу кожної людини і кожної нації від духового утиску і матеріяльної експлуатації.

Таким чином покоління нашого сторіччя так само поступово приходять до ідеї свого сторіччя, і з погляду цієї ідеї вони тепер можуть переомислювати минуле, сучасне й майбутнє за своїм образом і подобою. Ми спостерігаємо потужний процес такого переомислення щодня. Прихилити б хоч увагу до новітніх течій у західній літературі й драматургії, що так активно і всебічно звертаються до окцидентальних первовразків в їхній системі ідей, стилів і навіть сюжетики. "Улісс" Джойса, " Троянська війна не відбудеться" і "Амфітріон" Жіроду, "Електрі личить жалоба" О"Нейла, "Медея", "Антігона" і "Еврідіка" Ануї - яскраві цьому приклади. Піддаються переоцінці самі основи, першоджерела, відшукуються вузли на нитці життя і зав"язуються нові, сучасні для передання майбутнім поколінням.

Коли йдеться спеціяльно про участь української нації у витворенні образу нового світу, то тут конечною була б така сама переоцінка, тотальний перегляд українського минулого і сучасного. В противному разі, - скажемо відразу й одверто, - не було б рації існувати українцям як українцям, бо всі зусилля і змагання попередніх поколінь без переомислення їх сучасними втрачають глузд і стають тільки дивоглядними експонатами по музеях. Не буде у всесвітній історії ні Ярослава, ні Богуна, ні Вищенського, ні Сковороди, якщо сучасні українці не поставлять себе в зв"язок і залежність від них.

Адже сьогодні приналежність до української нації найменш усього визначається бездоганною полтавською вимовою або закінченням на =енко= . Не визначається вона ні формою черепа, ані групою крови. Сьогодні конечно насамперед визначити, хто такі українці, в чому рація їхнього існування і щоза їхня участь в сучасній битві ідей.

Тим часом наша теперішня еміграція, на обов"язках якої лежить це конечне самовизначення, не зробила ще, здається, ані кроку,

щоб цей свій обов"язок виконати: Прикро і сумно читати або слухати виступи наших партійних діячів, скеровані куди завгодно, тільки не в бік усвідомлення, витворення і формулювання сьогоднішньої всеукраїнської ідеї. Коли трапляються поодинокі спроби формулювати таку ідею, що могла б стати гідною противагою, наприклад, ідеї большевицькій, то такі спроби в нас завжди мають вигляд смішний і жалюгідний, бо переважна більшість наших ідеологів перебуває в полоні так званих " вічних ідей" (в їх провінційно-партійному, розуміється, аспекті), а це практично ніколи не витримує конкуренції навіть з ворожою людськості ідеєю, яка, проте, заключає в собі досить біологічної сили і оманно-привабливої суґестії.

В нас чомусь пропаґують обов"язково щось вічне: або вічну красу й правду, як її розуміють персонажі з "Під тихими вербами", або вічний звичай сватання на Гончарівці, або вічну державу з вічною бюрократією і вічною поліцією, або вічний стан боротьби між"сильними" і "слабкими" і т.д. Сьогодні вже багато хто з нас підсвідомо протестує проти мертвотної " вічности" цих ідей і понять, проте, ніхто й досі не наважиться першим штовхнути ідолів нашої свідомости, стати на старт якогось зовсім нового світогляду і бодай спробувати повірити в те, що, може, якраз нинішня збірна українська свідомість, навантажена винятково-прекрасними здобутками в минулому, буде спроможна виректи в сучасному світі абсолютно виняткове слово - в силу абсолютної винятковости своєї внутрішньої історії.

Йдеться про повну переоцінку і новітнє усвідомлення всієї цілости нашої внутрішньої історії. Йдеться про те, щоб вдихнути в себе її всю, дати їй свободний вихід до наших душ і дати нашим душам безпосередню змогу черпати надхнення з неї, відтворюючи крок по кроці і щабель по щаблі її розумну послідовність і безперервну логічність її руху. Йдеться про те, щоб за зовнішньою бідністю нашої історії, за її ніби алогічністю і ніби позбавленим усякого глузду скаканням туди й сюди - прозріти й прочути мудрість її консеквентного чину, її підводної наскрізної дії, скерованої на мету, осягнення якої настане, можливо, лише в нашій добі. Йдеться про те, щоб у февдальних чварах прочитати ідею " Слова о полку", в литовсько-польській порожнечі - ідею Ісидора і Острозького, в козацько-отаманській ребелії - ідею Хмельницького і Мазепи, в катерининському лихолітті - ідею Мировича, Капніста і Григора Орлика, в кріпацькому сентименталізмі - ідею Сковороди, в народницько-просвітянській ідилії -ідею авторів "Кобзаря" і " Чорної Ради", в безперспективному кінці віку

- ідею Франка і Лесі Українки, в першій шумовитій бурі - ідею Міхновського, в другій - ідею Петлюри і Скоропадського, в добі УКП, військового комунізму і НЕП"у - ідею Скрипника і Хвильового, в розгубленості першої еміґрації - ідею Донцова, Маланюка, Липинського, Старосольського, Мітринґи. Збагнути себе так значить збагнути цілий світ, а збагнути цілий світ - це значить з б а г н у т и с в о ю д і ю в н ь о м у. Збагнути національне означає: збагнути вселюдське. Самоозначення нації, за українською ідеєю, це всебічне пізнання всіх внутрішніх духових та матеріяльних, соціяльних та економічних проблем і це, одночасно, - визнання права на життя за кожним народом і кожною людиною, це, одночасно, вихід назовні, до участи у всесвітній змові інтелектуалів проти всього того, що наше сторіччя вважає злом.

І якщо збагнути національну проблему з такого погляду, що нація це місія, що вихід на світову арену кожної молодої нації повинен спричинити якийсь новий крок у напрямі загального проґресу, усвідомленого даним сторіччям, - то якими ж невистачальними, якими кущими й недолугими здадуться нинішні заклики наших ідеологів до самоозначення через поворот до " старих добрих " вартостей, до" вічних" авторитетів. Ми ще раз повторимо: якщо наше національне відродження ми тепер скеруємо на ірляндський варіянт, тобто, на відокремлення задля самого відокремлення в неґативній частині і на побудування держави за чиїмось готовим зразком у частині позитивній, то цим самим ми навіки втопимо в небутті все багатство нашої внутрішньої історії, а в підручниках для шкіл лишимо тільки її зовнішню безглузду фраґментаричність.

Бо нації, що претендують на майбутнє, ніколи не обирають для себе ірляндського варіянту. Вони завжди обирають варіянт біблійський: щоденний труд у напрямі повного усвідомлення своєї внутрішньої історії й активної співпраці з іншими націями для вдосконалення всього людства.

шшшш

З " ПАМФЛЕТІВ " МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО.

-.-.-.

Чи , навпаки, залишивши за ними ту ж саму служебну ролю, найдемо за потрібне підіймати його на художній рівень,на рівень світових шедеврів.

Ми гадаємо, що це питання можна розв"язати лише так:

- Оскільки українська нація кілька століть шукала свого визволення, остільки ми розцінюємо це як непереможне її бажання виявити та вичерпати своє національне (не націоналістичне) офарблення.

Це ж національне офарблення виявляється в культурі й в умовах вільного розвитку, в умовах, подібних до сьогоднішньої ситуації, з таким же темпераментом і з такою ж волею навздогнати інші народи, як це ми спостерігали й у римлян,що за порівнюючи менший період наблизилися значно до грецької культури. Ця ж національна суть мусить себе вичерпати й у мистецтві.

x

x x

Україна клясична країна гаркун-задунайства,просвітянства, культурного епігонізму. Це клясична країна рабської психології.Недарма саме й вона породила антитезу до психологічної Европи: цю "ідеальну" просвіту. Коли хтось говорить, що розвиток національної культури залежить від самої нації, яка думає творити культуру,то наші епігони розуміють це так:

- "Прийдіте і володейте нами " .

Від Котляревського, Гулака, Метлинського через братчиків до нашого часу включно, українська інтелігенція за винятком кількох бунтарів страждала і страждає за культурне позадництво. Без російського диригента наш культурник не мислить себе. Він здібний тільки повторювати зади, малпувати. Він ніяк не може втямити,що нація тільки тоді зможе культурно себе виявити, коли найде їй одній властивий шлях розвитку. Він ніяк не може втямити, бо він боїться - дерзать !

x

x x

Наше мистецтво - це марсельєза, яка поведе авангард світового пролетаріяту на барикадні бої. ..... Це сума нового сприглядання, нового світовідчування, нових складних вібрацій. Це мистецтво першого періоду азіятського ренесансу. З України воно мусить перекинутися у всі частини світу й відограти там не домашню ролю, а загально-людську.

Отже час романтики-вітаїзму, - доби гороханських воєн.

Отже її художня природа - бойовий "ідеалізм" молодої нації.

Отже її перспективи - роля одного з фельдмаршалів у майбутніх барикадних боях.

Але тут ми попереджаємо:

- Коли ми надаємо своєму мистецтву бойового значення, то це зовсім не значить,що ми розуміємо під тим поток віршів -"бойової" графоманії, який пробіг нещодавно по нашій території.Щоб створити справжнє бойове мистецтво, - треба відчути свою епоху, треба знати на що вона хворіє.

x

x x

Справжні мистці, як мистці, завжди попереджали свою клясу і ніколи не йшли нарівні з нею. Інша, вибачте за вираз, теорія не тільки профанує мистецтво, але й становить глибоко консервативний чинник у розвиткові суспільства. Не треба плутати понять: одна справа літ-неп, а друга мистецтво. Наш народ ще й досі з більшим задоволенням дивиться на халтурну "сатану в бочці", ніж на курбасівську постановку. Але це зовсім не значить, що той хто напише "сатану в бочці" буде мистцем. Він - халтурщик. І зовсім не випадково, що велику частину так званої агітаційної літератури писала безпринципна міщанська напівінтеліґенція, яка нічого спільного не мала і не має з народом. Тут зіграла ролю не ідеологія, а простісінький гонорар.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

БУТИ СУЧАСНИКОМ.

(Кілька думок під розвагу).

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Ця тема має право на актуальність. Сучасна людина, виходячи на суспільне поле діяльности, в багатьох випадках послуговується старими поняттями й рецептами для оформлення суспільства в певні форми, які вже перестали бути пануючими, а отже й невластивими для нової доби. Особливо в наше життя, яке в силу прикрих обставин не позбавлене відцентрових впливів, міцно впустили коріння ар"єргардні методи політичного мислення і дій. Симптом наявности несучасного (ар"єргардного) мислення можуть служити в пресі наголовки статтей -"Любов до України" (невже в 1947р. це треба доказувати, зокрема політичній еміґрації!), " Шануймо рідну інтеліґенцію"; ще й тепер з зайвою темпераментністю доповідачі з трибун відчитових заль доказують, що Шевченко палко любив неньку-Україну.

Причиною такої "несучасности" є почасти і та обставина, що наші політичні сили не кваліфікуються і не клясифікуються по своїх спроможностях і якостях. Двері для входу до політичного життя, на жаль, в нас широко відчинені і біля них не поставлено контролера. Тому в ці двері вільно входять поряд з людьми досвідченими, з достатнім політичним хистом і освітою, також неписьменні таборові поліцаї з дико-фанатичними очима. Кричуща нерівномірність політичного розвитку утруднює, а то й невможливлює природну взаємодію національних сил. У нас можливим є, що політик претендує на спеціяліста по літературі, поет на політика, військовик заявляє, що завсіди може дуже добро займатись розподілом харчових пачок в таборі й т.д. Коли б у нас були постаті з такими успіхами, як ген. Айзенговер та Маршаль, вони б обов"язково стали "отаманами" та " вождями" і вимагали визнавати їх авторитет у всіх інших ділянках життя. Немає у нас клясифікації та взаємодії різних суспільних сил. Але теж і тому не можуть бути у нас Айзенговери та Маршалі. Перешкодою такої взаємодії являється псевдополітичний прошарок, так би мовити епігони від політики, раби вже давно віджитої політичної моди. Таке явище призвело до того, що тепер ми маємо досить фіктивних провідників - "Моїсеїв", які, банкротуючи на кожному кроці, і ні в трагічні, ні в більш сприятливіші моменти не спромогшися промовити до народу жодного слова, через свою упертість, і досі борсаючись боряться (переважно фізичною і гандярською силою !) за провідницьке кермо. Несучасність (а отже і при-

реченість на загибіль) такого політичного вияву очевидна відразу. Її мусимо протиставити політиці, побудованій на підставі досвіду передової політичної думки; мусимо в політиці б у т и с у ч а с н и к а м и , якими в своїй перевазі ми на жаль не є. Бути сучасниками - не пуста фраза і бути ними не така вже загальнодоступна і легка справа. Кожне, навіть найпередовіше суспільство, в своїх рядах має зовсім небагато людей, яким щастить збагнути всю складність пануючих політичних поглядів, яким щастить припасувати їх до біжучого життя,по можливості безболісно відкинувши старі зашкарублі критерії і,здавалось би, догми. Людина-сучасник (в політичному світі) є для суспільства ідеальним взірцем, до якого треба прирівнюватися, вона існує незамінимим мірилом суспільних вартостей.Формально людина- сучасник мусить мати відповідну освіту (скільки в нас малоосвічених політиків), мусить мати здібність передбачувати,які наслідки поробить той чи інший політичний крок, мусить бути досконало обізнаним в поточних і химерних світових політичних комбінаціях,нарешті мусить мати здібність давати політичний резонанс. Ці аксіомні твердження на жаль у нас не беруться до уваги.

З проблеми сучасности політичного мислення природно випливає проблема поколінь. Лише покоління, а не зібрана конгломератна маса політиків, являється для сучасности чинником,спроможним подати суспільству модерних форм. Покоління розуміємо не як гурт людей, що з"єднані однаковими членськими квитками, покоління розуміємо як людей, яких єднають глибші й тривкіші передумови, якими є однаковий культурний розвиток, етичні, моральні якості, нарешті однакове ставлення до своєї нації, і обов"язки супроти неї, як її частини. Можемо мати здібних політиків, письменників ідеологів,організаторів, але коли вони з себе не творять гармонії, коли вони не творять інтимно спаяного покоління, то їхні духовні здобутки стануть власністю (коли не використаються чужими чинниками) протоколів, брошур, наукових трактатів, але не стануть суспільно-творчою якістю, не стануть кістяком і артеріями суспільства.

На еміграції ми начебто мали окремі зародки,з яких могли б розростися цілі покоління. Мали групи людей, які двадцять років спільно сиділи за редакційним столом, спільно дискутували над актуальними проблемами, а головне мали спільну генеральну ідею і ідеологію, але тепер виявилось, що ,опинившись в різних кінцях континенту, розкидані війною, вони вже навіть неспроможні обмінятися віталь-

ними листівками в честь якогось свята. Створивши високі культурні й політичні цінності, це покоління не спромоглося практично пристосувати їх до життя, так би мовити, до національного будівництва. Маємо гіркий факт, коли забракло справжньої взаємодії національних сил.

Витворенню поколінь в незалежних націях сприяє партійне життя. Наші покоління, які створювались (Хвильовизм в ширшому розумінні, націоналізм закордоном - покоління, яке через брак академічного підґрунтя стало обмеженим і втратило право на сучасність), нещадно громив ворог. Йому не так страшні були одиниці,як рухи,що кристалізувались в міцні покоління, стаючи фундаментом національної будови. Зараз ми в скрутному стані - не маємо ні тут, ні на батьківщині поколінь. Маємо ще непомітні на політичному овиді групи людей. Але чи спроможуться вони найти між собою спільну і мужню мову ?

Маємо сотні "програм", гори циклостильних брошур.Маємо, нарешті, талановиту і жадібну до праці молодь,яка в пусте повітря простягає руки,щоб хтось узяв і повів її за стіл, за яким би гартувалось органічно й інтимно спаяне покоління. Маємо багато матеріялу, з якого треба не лише бажати, але й справді будувати ! Але все це є немислимим, коли не буде у нас клясифікації національних сил за якостями і спроможностями, отже, коли не буде взаємодії національних сил та чітко вирізьбленої фігури політика-сучасника,навколо якого б гуртувалось все найкраще,творячи фундамент кожної будови - покоління. А звідси і всі наші завдання.

Левко Далекий.

МІЙ БАТЬКО ТЕЖ РОБІТНИК ...

(Новеля).

Навколо темні квадрати стін. Вгорі малюсіньке вікончиско. Тиша як у могилі. Настирлива муха б"ється головою об брудне шкло, а ще вище чути кроки, наче вартового. На брудній, холодній підлозі валяється моє побите тіло, не тіло - болячка ... У грудях така тяжка нудь, як перед стратою. На обличчі кров запеклася. Чужа кров змішана з моєю ... Стараюсь забутись, не думати. Марю, марю, як сонний і коливається мариво ...

.....

... і переді мною носились кострубаті привиди з ламаною поверхнею, що ранила відчуття гармонії (тоді голова боліла дивним болем). Я марив степами. З пітьми на мене дивились добрі очі матери, приносячи безжурну юність,засмаглу сонцем... Десь далеко за бором з піонерських таборів лине срібний сум сурми. Мій німий товариш не чує. Він кличе мене дивно, дивно : " Тетя, Тетя-вая".. Мені було його так шкода... Його з"їли голодні... (Це був 38 ...) Тоді застрелився Хвильовий, саме навесні в травні ... І знову я марив степами ... Велике місто в степах. Місто, прибране, каштанами заквітчане і вулична пир вхоплена кварталами. Тролейбуси і голубі трамваї. Кондуктор хриплим басом на зупинках: "Госпром, Юмовская!". На перехресті позував міліціонер. Повз нього синім запахом бензини чадили авта...

(А у грудях тяжким чадом насідає нудь,коливають,як маятник, кроки, і муха, ця клята муха надривається, дзижить, як юнкерс, металево...) ... летіли юнкерси. За ними, гримаючи об брук масивними (як все німецьке) чобітьми, ішла армія, велика армія... " гайлі, гайлі, гайльо !!! " . Чорний прапор з блискавками СС розвівався над Володимирською в Києві - як у піратів, і чорно стало на Україні... " чорніше чорної землі"... Але німаки були дурні. Ми продирались на захід. Пожари й трупи. Волинь і чад попалених сел. Райцентри в руках повстанців. В "Райхскомісаріяті" скреготіли зубами. А по селах: "... в огні кується наша доля..." Львів і останні форпости ... І " Ост ", синій " ост"... Бруква і лайка. Майстер Герліц б"є Олю обценьками по голові... Ой, скільки крови, скрізь кров і алярми, кров і бомби...

Раз після роботи у недобитому бараці читали "Маніфест ген.Власова к народам Росії" ... "народам Росії..." Скрізь тихо. Похилені голови і виснажені обличчя,повні уваги. Хтось, доведений до відчаю, зголошується "добровільно"... Голод. Як скрізь тяжкий сон блукали мислі: " Не діждете ,гади ! Здохну,а на гарматне м"ясо не піду !" . Підходить мій друг, молодий поет Орач:

- Друже, я вже тут не можу, піду й я ...

Я мовчав. У нього вже спухли ноги...

А я все ж дочекав. У квітні надвечір прийшли американці. Майстра Герліца втопили в цистерні з бензолом і підпалили. Потім ми били, ох, як били...

Почалась репатріяція. Всі хотіли додому. Лишатись у цьому пеклі - нема дурних, хоч дехто лишався. "Переждем, може дома зміниться" - думали. Ми (ті, що лишались) розуміли і нас розуміли... Прощались. Тяжко. Хтось говорив: "Якось же там живуть, і ми жить будем, аби дома, а там побачим..." . А ми лишились. Небагато. Жили напризволяще... Я пам"ятаю це цілком добре,як зараз... Розбите вщент місто. За містом на лузі бараки. Жило нас коло сотні.Спочатку годувало військо. Офіцер недоумівав - чому не їдемо... Змінялися частини і про нас забули. Це було розкішне літо... На лузі під лісом я лежав в траві. Такого сонця я ще ніколи не бачив... Все небо палало гарячою блакиттю, десь далеко на самотній фермі сумно кричала пава...

- Здоров,земляк...- наді мною схилилась постать. Привітне обличчя.

- Здоров... (це я) .

Розговорились. Володька (так його звали) оповідає:

- Як загнали нас в лагір коло Дрездену, все забрали, і їсти нічого не дають, тільки на допрос кожного визивають, декого б"ють... Я теж би припух, та тама був один майор, хороший парінь, дак він мені ,брат, і говорить : "Смивайсь, пока не позно"... Ну, дак я і ушивсь.... А він мені пропуск з лагіря видав...

Через пару день у нашому маленькому таборі заворушились. Приїхав полковник Мальцев. (Той, що по репатріяції) . Вийшов з авта.

- Здорово, ребьята ! Почему дамой не єдіте ?

- (Мовчимо) .

- Што, хатіте, штоб сілой вивезлі ? Дак ми можем, ведь ви саветскіє граждане.

З натовпу вийшов Міха, так би сказати наш "комендант". Став проти полковника, дивиться...

- Ну, чево витаращілся,как баран на новиє ворота? Ребята (це до всіх), ви єго не слушайте, нам обо всьом ізвєстно, он связан с ізменни.....

Та полковник не докінчив. Дебела рука Міхи вхопилась за відворот френча... Очі призирливо примружились ...

- Пашол звідси..... , щоб і лапа твоя сюди не потикалась, ух, ти .... Мор-рда !!

Полковник упав в смітник, схопився і біг, біг, аж доки не вскочив у авто під наш дикий регіт і свист... Ми знали : на цьому не скінчиться. Хтось пропонував (видно полтавець) :

- Ходьом в польський лагір, там багато наших западних.

Вирішили лишатись тут. Так само палило сонце і скоро все призабулося, тільки десь далеко на самотній фермі журно кричала пава...

Одного ранку (тоді саме йшли дощі), під вікнами бараків, загули авта. Знову настала тиша. Раптом тривожний крик:

- Братва, нарізай, "наші" прийшли !!!

Тоді я мало що пам"ятаю. Паніка,крики,п"яні негри і стрілянина. Полковник Мальцев на авті і перекладач кричить щось по-англійськи. Я не розумію, але знаю, що бреше... Ми з Володькою через вікно, але повно їх скрізь. Туман, біжемо понад кущами. Тікають і інші. Захекані спинились аж у лісі...

Нас прийняли поляки. Пізніше довідались , - мало хто втік. Міху "ненароком" пристрелив сам Мальцев... У поляків було по чужому, хоч ставились не пагано, тай самих поляків мало,тільки табір польський, а все більше наш брат. Так минув місяць...

-Такий-то і такий-то - чую мене кличуть до бюра.

- Пан ма гражаньство російське ?

- Т а к .

З другої кімнати вийшов Мальцев...

- Следуйте за мной .

- К у д и ?

- Не бойтесь, я вас сейчас же отпущу, пойдьомте .

Мені нічого не залишалось, тай було цікаво... А якщо,то хай тільки спробує... Зійшли по сходах. Внизу стояло авто. Мальцев елеґантно відкрив дверцята. Я ще вагався, але він був сам, обіцяв виїхати тільки за табір. Я сів... Ми їхали по шосе. Я трохи турбувався. Рука в кишені намацувала колодку ножа... Мальцев загальмував.Приязно усміхався, смокчучи цигарку.

- Ну вот, теперь можем і поговоріть.

Авто тихо котилось. Я майже не слухав ,що він говорить. Я вже вирішив... Давно вирішив, ще як з матір"ю стояв під тюрмою на Холодній горі. Мені здавалось, що я ще тоді вирішив. Чи дійсно ? - Не знаю... Тепер я пригадую,що він казав. Щось про мою честь,що молодий я ще, потребую грошей. Потім про мій народ,що боровся і переміг,а я неодмінно мушу йому помогти виловити всі залишки фашистів, що так хочуть знищити мій народ... Він говорив гарно, з запалом і мені здавалось,навіть, що й сам він в це вірить... Казав: Добре, що я лишився, бо я й тут виконаю свій " священний" обов"язок перед "родіной"..., я ж бо теж з пролетарської родини..., мій же батько теж робітник ...

- "...мій батько теж робітник ....

- А деж ви його поділи ,гади ?!!

- ?!

Я бачив, перекосилося обличчя, в очах спалахнула гадюлють, рука полізла в кишеню,а моя мігніше стисла колодку ножа... я замахнувся... Відчув гострий удар в груди,в" дихало "... Повз авто пливуть поля, поля... Ніж вислизнув з безсилої долоні,падає.. Наді мною обличчя. Усміхається ехідно. Рогоче. Шия наливається кров"ю, червона... Золоті погони. (Мій батько стріляв золотопогонників). Регіт пирскає слиною в обличчя,ось зовсім близько...

- Ну как,ударіл ?

Червона шия, горло... тільки б зубами...підтягтись...Віє теплом і потом... Зуби вшиваються в м"ясо, хрящ...По обличчю тече гаряче й солоне... Нічого не видно, тільки чути гул мотору,кинуло в бік, тріск, голова вдарилась в щось тверде...

.....

Ну й що ж, що болить... Тепер уж якось легше. Нехай одежа вся забризкана кров"ю, але куди це вони мене притягли ? Ну так, відома річ, тепер уже не втекти, недарма хтось там ходить понад вікном. Краплями точаться години, як годинник мірно відбивають секунди - кроки. Надворі приглушені голоси. Замок (видно іржавий). Ріже світло в очі. В камеру, тобто в чотири квадрати стін, втискається людська маса. Замок... Спочатку тихо (видно ще не освоїлись),приглядаються, звикають до темряви.

- Он-о хтось лежить в кутку - це басом.

- Хто маїть спічки ?

Чую,-шукають. Чіркнуло і вогник жовтаво забігав по обличчях, заграв живим відблиском в очах, звернених на моє скривавлене обличчя, груди...

- Ти! - і я почув, що хтось нагнувся,стараючись випити з обличчя всю подібність.

- Хіба не пізнаєш? - я ж Володька ...

- Але де ж це я, Володя ? - це я так хрипло,аж страшно свого голосу.

- Ех, браток, на цей раз припухли ми з тобою сурйозно, багато наших сьогодні забрали, Мальцева знайшли за городом убитим, приїхали з американцями і нахватали кого попало, тіко поляків не брали, дехто вшився,а я от ... Ну, а тебе,брат, хтось розмалював...

- Так, Володя, мене от так...

- Січас приготовляють авта, повезуть на "родіну",а там уже пришкварять ...

- Так, Володя, там пришкварять...

Я чую знову ріпить замок. Світло.

- В и х а д і !

В світлому квадраті дверей зникає постать за постаттю,розтоплюючись у сяйві соняшньому. Я підводжуся, чую,що коліна вгинаються,в голові шум. Володька підтримує збоку, ще хтось сильний взяв за лікоть. Коло дверей до мене :

- Етот остайотся !

- Нічєво, там разберьом ! Пускай єдіт.

- Садісь !

Мене підсаджують. Американське відкрите авто. Нас п вних два авта. Я в останньому. Світить сонце, але якось байдуже. Володька обтирає кров з мого лиця. Заскиглили мотори. В кожному авті по два вартових - " особий транспорт"... Захиталось небо і знову страшна нудь у грудях, але ось шосе і свіжість в обличчя відживляє. Володька говорить з товаришами, киває на мене, і вітер несе слова,ковтає. Я чую, хтось на вухо:

- Зараз кордон, а там совєтська зона,приготовсь,може будем драпать...

Два вартові похитуються на лавках, поблискуючи баґнетами. Удають кам"яних ... Затріщали дошки і на шосе посипались люди.Постріли, блиск баґнета, мене тягнуть за руки...

- Скакай,Володька, а я сам !

Авто різко гальмує, коліна їдуть по дошках, голова б"ється в шоферську кабіну. Оглядаюсь. Порожній кузов. Людина в уніформі лежить з скрівавленою голевою, грудьми на рушниці. Другий, рудий без шапки, прилігши на живіт, стріляє,присолюючи патрон за патроном трьохповерховим матюком. Я бачу хлоп"ята тікають врозсипну до ліса. Он, через рів перескочив Володька, зараз добіжить до сосняку.Збоку матюк і постріл. Володька закидує руки, падає...

- Ах, чорт ! - Я стаю на коліна. (В цей час знову постріли вже з кабіни, а хлоп"ята тікають, дехто падає, встає, дехто лишається...). У голові шумить, очі бачуть руду потилицю,що схилилась над цівою трьохлінійки.

- Мать же ж вашу ... - і знову кулі розїдають повітря, лопотять над лісом.

- Чекай, гаде... - тільки б до рушниці. Боже, яка ж тяжка. І замок видно заїв. Ні, добре ! Підводжу цівку,ось так під руду потилицю. Відчувається твердість курка... Штовхає і я,не втримавши рівноваги, падаю і тільки по рудій потилиці біжить червоний струмок...

Тепер геть, геть з авта. Але ноги не слухають.З шоферської кабіни чуються сухі пахкання пістоля. То стріляє лейтенант... Злізаю, вірніше падаю на асфальт. В грудях знову нудить, але ноги уперто лізуть по дорозі. Хоч би до рову. З кабіни стріляє лейтенант. Ще пів оборота голови... Ну так, гаде... Ось він повернувся, дивиться і без вагання підіймає наган... В обличчя заглядає холодна смерть. Ось вона яка... Отак моє життя, ой,яке ж гарне... І коліна,лишаючи криваві сліди на асфальті, в нестямі сунуться до рову... Блиск. Я ще хочу жити... та ...

-.-.-.-.-.-.-

Ів. Корсун.

КУДИ ЙДЕ СВІТ ?

Нині вже кожному ясно, що перша імперіялістична війна і революція 1917 р. були початком великих соціяльних катаклізмів у цілому світі. За першою війною не вщухала перманентна господарська криза, а як наслідок тої кризи прийшла друга імперіялістична війна. Після другої війни закінчує своє існування европейський капіталізм. В усіх европейських країнах до влади прийшли робітничі соціялістичні партії. Европа йде до соціялізму.

Слово соціялізм уже по першій світовій війні стало дуже модним. Соціялістами вважали себе большевики. Соціялістом називав себе Гітлер. Мусоліні в останній момент перейменував Італію на соціяльну республіку. Англійські лейбористи борються за соціялізм. Партія Блюма у Франції зве себе соціялістичною, а партія Шумахера в Німеччині соціял-демократичною. Тим часом ми знаємо, що Сталін і Гітлер нищили всі інші соціялізми, крім свого. Лейбористи і соціял-демократи рішучо відкидають большевицький комунізм. Словом, в таборі соціялізму іде запекла боротьба. Тож треба відповісти на питання, поперше, що таке соціялізм і, подруге, - який соціялізм є правдивий.

Поняття соціялізм виникло як антитеза й заперечення капіталізму. Капіталізм є індивідуалістичне суспільство, в якому дужий панує над слабшим. Все це породжує велику соціяльну несправедливість. Соціялізм протиставляє капіталістичному індивідуалізмові узгіднення індивідуального з суспільним. Проти цього власне ніхто на світі не заперечує, в тому числі й капіталісти. Тільки противники соціялізму вважають його нездійснимою утопією, бо, мовляв, такий уже закон природи, що дужий завжди гнобитиме слабшого. Все ж нині, коли сучасне суспільство призвело до двох страшних воєн, запуталось в хронічній господарській кризі, противники соціялізму починають здавати позиції.

Але заперечення капіталізму йшло з різних сторін. Одні протиставляли йому гармонію феодального суспільства, романтику минулого, коли, з погляду цих критиків капіталізму, люди були братами, діти поважали батьків, багатші жаліли біднішних і так далі. Такими мотивами пройнята ціла світова література, яку, власне, й творили представники переважно феодальних верств. Творчість геніяльного Шевченка є протиставлення старих добрих часів сучасному капіталі-

стичному злу. Такий "Дон Кіхот " Сервантеса. Така творчість нашого Гоголя і почасти Шевченка. Хоч Шевченко заперечує сучасність не з погляду тільки нашої минувшини, а вже більшою мірою з погляду невиразного ще для нього майбутнього - " Кропилами будем,брате,нову хату вимітати ". (Це не атеїзм, а заперечення всього спаплюженого й оказьоненого життя, в тому числі й поліційні російські церкви). Інші критики капіталізму намагалися ввести справедливість,не відкидаючи капіталістичного суспільства,тільки висуваючи різні проєкти його реформи. Треті стояли вже на засадах робітних верств і заперечували капіталізм з їхніх позицій. Але запровадження соціялізму вони мислили собі шляхом різних соціяльних винаходів (переконання королів, багатих капіталістів і так далі). Цей останній соціялізм увійшов у історію під назвою утопійний,тобто нездійснимий,вимріяний. Але кожному ясно, що й два інші види соціялізмів є не в меншій мірі утопійними. Февдальний або реакційний соціялізм мріє повернути історію назад, що було б неможливе хоч би вже тому, що февдальна техніка неспроможна прогодувати нинішню кількість населення землі,яке й створило саме нову, капіталістичну техніку для свого прохарчування. Всякі спроби усправедливити суспільство, зберігаючи капіталізм,як то мріють зробити буржуазні соціялісти, є також утопією. Бо природи капіталізму змінити не можна, і якщо капіталізм протягом своєї історії мінявся на краще,то не власними зусиллями, а силами, що його заперечували. Самоорганізація робітництва в профспілки, виборення восьмигодинного дня, зріст на цій основі добробуту суспільства і його культури, - все це сталось не в наслідок зусиль капіталізму,а при його страшному спротиві.При перших домаганнях пролетаріяту на початку XIX століття зменшити 12-ти годинний робочий день, господарі з цифрами в руках доводили, що таке зменшення означатиме кінець цивілізації. Проте перемогли не цифри в руках,а стихія робочого протесту і прийшов ... не кінець цивілізації,а її початок, бо капіталісти змушені були вдосконаленням техніки компенсувати скорочений робочий день. Так що капіталізм не сам себе реформує,а постійна загроза краху штовхає його на самовдосконалення. Людська природа інертна й тільки конкуренція штовхає її вперед.

Останнього часу виник так званий науковий соціялізм.Він цілковито відштовхується від соціялізму февдального й буржуазного, а від утопійного соціялізму бере програму нового суспільства,але здійснення його вбачає не в фантастичних проєктах реформ через переконання правителів,а в організованій боротьбі визискуваних проти в-

зискувачів. Таким чином проєкт нового суспільства спирається на реальний ґрунт - на організовану силу працюючих. До працюючих належать не тільки робітники й селяни, а й інтеліґенція і навіть ті капіталісти,що працюють як директори й фахівці на своїх підприємствах. Справа йде тільки про те, щоб ті підприємства рухалися не приватним стимулом гонитви за зиском,а суспільною потребою в тих чи тих виробах, тобто ,щоб підприємство належало суспільству ,а не приватним особам.

Соціялістичне суспільство визначається формулою:" Від кожного за здібностями, кожному - за працею " . Дальшу стадію соціялістичного суспільства, коли висока продукційність праці не вимагає вже нормування розподілу, теоретики наукового соціялізму Маркс і Енгельс формулюють так: " Від кожного за здібностями, кожному - за потребою " . Такий лад названо комунізмом.

Але здійснення формули соціялізму - " Від кожного за здібностями, кожному - за працею " вимагає певних передумов.Вони зводяться ось до чого: I) усуспільнення засобів виробництва,бо при збереженні приватної власности засоби виробництва власники можуть існувати не працюючи, тобто вийде, що не " кожен за здібностями" віддає себе суспільству. 2) Плянове господарство, тобто господарство, де продукти людської праці розподіляються свідомою людською волею,а не через ринкову стихію, де можливе випадкове нетрудове збагачення,тобто порушений був би принцип соціялузму - " Кожному за працею". 3) Господарська й політична демократія. Бо без неї можуть бути й засоби виробництва усуспільнені, і пляновість господарства запроваджена, але привласнювати продукти людської праці будуть не працюючі. а нові пани, які хоч і не є вже капіталістами, але від того робітникові не легше. 4) Співпраця вирішальних націй в здійсненні соціялізму. Бо коли якась нація у себе дома і засоби виробництва усуспільнила, і плянове господарство завела і збереженням демократії унеможливила нове закріпачення працюючих, але на зовнішньому ринкові намагається якнайбільше зідрати з інших народів, тоді та нація,якщо не в себе дома, то в міжнародніх взаєминах виступає як капіталіст,тобто визискувач інших і ,таким чином, знову таки порушується формула соціялізму - Від кожного .. і кожному ... Звичайно,що така організована ,але агресивна нація була б ще більшою загрозою миру і джерелом воєн, ніж розпарцельована на конкуруючих власників капіталістична країна. Але це буває тільки тоді, коли замість капіталістів приходять нові пани, тобто, коли не здійснена третя вимога соціялізму -

демократія і владу над усуспільненою й пляновою економікою захопили незалежні від народу "організатори". 5) Відсутність визиску л дини людиною. Ця властивість соціялізму вивершує всі попередні.

Тепер розглянемо ,в якій мірі всі ці властивості соціялізму здійснені в країнах, які відійшли від капіталістичного способу виробництва.

Першою країною, що порвала з капіталізмом, - була совєтська Росія. Там ми маємо цілковито усуспільнені засоби виробництва і цим СССР відповідає одній з вимог соціялізму. Також маємо в СССР плянове господарство і це так само відповідає одній з вимог соціялізму. Але в СССР немає демократії, тобто влада належить незалежним від народу бюрократам. Большевизм мотивував це спочатку потребою придушення спротиву експлуататорських і власницьких кляс. Мовляв Росія є країна відсталa, дрібновласницька,щоб зробити її соціялістною треба насильством над дрібними власниками зробити цілий переворот,на що демократія ,мовляв, неспроможна. Припустімо,що так.Але ж приватна власність в СССР ліквідована вже коло двадцяти років тому. Здавалось би,що коли люди за такий довгий час і не відвикли від власности, то принаймні потяг до неї ослаб,а відтак і диктатура повинна б потрохи спадати,а демократія посилюватись. Натомість бачимо дальше посилення диктатури в СССР. Можна сказати до одказу. Тож мотив про придушення спротиву власників уже нікого не переконує.Тому мовляв большевизм і запевняє всіх, що в СССР демократії більше,ніж де інде. Але кожному ясно, що це неправда, а відтак у кожного наростає запитання: в чому ж річ ? Що сховано за цією неправдою ?

Большевизм міг би ще якось мотивувати посилення диктатури потребою оборони перед капіталістичним оточенням, потребою допомоги " братьям - пролетаріям" інших країн. Длявсього цього треба страшну силу зброї, на вироблення якої людина добровільно не спроможеться. Тож потрібно насильне обмеження добробуту людей, заборонити критику і всяку демократію. Але ми знаємо факт, що за перші три місяці війни совєтські вояки, здаючись німцям добровільно в полон, здали без бою також і всю вироблену за три п"ятирічки зброю.Гітлер потім хвалився, що над виробленням такої кількости зброї цілий світ мав би працювати кілька років. Значить зброю виробляли зайву.Можна було менше експлуатувати людей і від меншої кількости зброї мати більший ефект. Але припустимо,що то була помилка і тепер большевики її врахували вже. І цього не можна сказати,бо нині в СССР,як підтверджують показники нової п"ятирічки, озброєння іде ще більшими темпами,ніж до війни і визиск працюючих також є ще більший.

Таким чином можна зробити тільки одно припущення,що затиск демократії і визиск людей став органічною властивістю і навіть потребою совєтської системи.Не тому там затискують демократію, щоб можна було більше виробляти зброї, а тому більше виробляють зброї і всяких інших непотрібних речей, щоб створити умови й причини для затиску демократії, тобто народоправства. Система боїться,щоб не заговорив народ. Бо він би розсказав про штучний голод в Україні 1933р., коли видушено було десять мільйонів людей. Народ розсказав би про безліч засекречених вінницьких могил. Про цю "переможну"війну, в якій укладено людей може разів у десять більше, ніж вклали інші учасники війни разом взяті, в тому числі й Німеччина. Народ багато міг би розповісти. Тому хай краще народ мовчить !

Большевицька машина виробила в СССР нових панів,які взяли від соціялізму тільки усуспільнення, чи ,вірніше, удержавлення засобів виробництва та плянове господарство. А потім захопили державу,а разом з нею й всі прибутки, в свої руки, а народові залишили тільки назву " соціялізм". Тому саме це слово й стало в Україні непопулярним. Але не можна з водою виплюскувати дитину. Народ наш не хоче повороту назад, до капіталізму. Він хоче тепер тільки "розкуркулити" большевизм. А таке "розкуркулення" большевизму і буде справжнім соціялізмом. Тепер СССР і на міжнародньому відтинкові виступає вже не як соціялістична держава,а як організований капіталіст.Репарації з Фінляндії, Румунії, Мадярщини ,пограбування Ірану, претензії на турецькі протоки, протест проти усуспільнення промислу в Австрії, щоб можна було більше її грабувати,перейменування Кенігсбергу на Калінінград, - що спільного все це має з соціялізмом? В СССР комуна здійснена так, як каже народній жарт : " КОМУ-НА, а КОМУ-НІ.

Чим був націонал-соціялізм в Німеччині ?

Гітлер прийшов до влади тоді,коли в Німеччині було сім мільйонів безробітних і капіталізм був уже безсилий подолати кризу. Наростала робітнича соціялістична революція. Але комунізм був скомпромітований голодом і колективізацією,а соціял-демократи одні були безсилі. Тоді комуністи вирішили віддати владу Гітлерові,щоб розв'язати війну і допомогти Сталінові забрати знесилену Европу. Але "хто сіє вітер, той жне бурю". Війна ударила не тільки по Европі,а ще більше по Сталінові.

Прийшовши до влади, Гітлер змушений був здійснити те,на що не спромігся вже капіталізм і не зговорився робітничий соціялізм - ліквідацію безробіття й відновлення господарства. Це можна було робити тільки не капіталістичним способом. Тому Гітлер змушений був

здійснювати соціялізм. Одначе реакційний міщанин дивиться не вперед, а назад. Націонал-соціялізм став культивувати німецьке середнєвіччя. Але ж криза від того не слабшає. Гітлер вводить плянову економіку. Але плянова економіка несполучна з капіталістичною приватною ініціятивою.Гітлер не наважується скасувати капіталістичну власність, проте обмежує її прикріпленими до підприємств партайманами. Німецька економіка, ліквідувавши капіталістичну анархію виробництва, пішла швидко вгору. Але націонал-соціялізм, цей витвір дрібновласницької стихії, обожнює власність і не вірить у спроможність робітних сил вивести Німеччину з кризи. Подолати кризу може тільки війна - завоювання колоній і лебенсраумів. Наслідки відомі.

Досвід націонал-соціялізму й фашизму довів з наочністю,що дрібні власники, як верства февдальна, що в умовах капіталізму потроху зникає з історичної арени, неспроможна нині бути провідною силою нації. Вона може бути тільки силою підрядною,тобто, посилювати або капіталізм, або соціялізм. Власного устрою вона не знає.

Після війни в цілій Европі і в багатьох позаевропейських країнах до влади прийшли соціялістичні робітничі партії. Їх висунули у виборах народні маси. Европейські соціялісти враховують досвід большевицької революції. Вони знають,що коли влада відривається від мас хоч би й в ім"я соціялізму, то вона неминуче перетворюється на ворожу народові силу. І ніякого соціялізму тоді вже немає. Тому европейські соціялісти хочуть іти до соціялізму тільки на демократичних засадах: соціялізм для народу. На такий шлях стала вже лейбористська Англія.На цей шлях стає Франція.

Комуністи намагаються висвітлити европейський демократичний соціялізм як безсиле явище. Вони підривають довір"я до нього.Вони переконують робітників,що демократичними реформами нового суспільства не побудувати, що соціялісти будуть тупцюватись на місці доки якась тверда рука не здійснить те, що назріло в суспільстві, тобто - соціялізм. Комуністи хочуть стати тією твердою рукою і тому всіляко дискредитують демократичний соціялізм. Але вони можуть тільки повторити історію з Гітлером, тобто підірвати демократичний соціялізм і... допомогти новому диктаторові. Саме така ситуація складається нині у Франції. Там ліберальний капіталізм сходить з сцени. Демократичний соціялізм комуністи хочуть підірвати. А самі комуністи бояться Америки. Але порожніх місць в житті бути не може. На порожнє місце мусить прийти якась сила. Такою силою може бути в Франції рух генерала де-Голя. Заступити порожнє місце - це значить здійснити те, на що не спромоглися б демократичні соціялісти і чого побоялись би комуні-

сти, тобто здійснити плянову,націоналізовану економіку. Але вже не руками народу і не в його інтересах,а руками бюрократії і в її інтересах. Це міг би бути трохи змодернізований тоталітаризм національно французького характеру. Він узяв би від соціялізму тільки те, що взяв большевизм і націонал-соціялізм: плянове господарство й більш-менш націоналізовані засоби виробництва. Але оскільки де-Голя оточує та сама,що й Гітлера, дрібновласницька стихія,то він більш-менш як і Гітлер не вірить в соціялізм, а тільки в силу зброї. Тому він вже тепер кидає блискавки в бік непокірних колоній.Якщо б де Голь прийшов до влади, то в Франції в тій чи іншій формі повторився б тоталітаризм.

Дехто серед українців співчуває де-Голю.Їх мало обходить, що де-Голь хоче силою тримати коло Франції колонії, які,як і Україна, прагнуть незалежности. Не обходить їх і те, що де-Голь,за старою традицією правих французьких партій, хоче великої і сильної Росії - французького спільника проти німецької небезпеки. Не навчив наших і досвід з Гітлером. Але їх вабить можливість по типу де-Голя побудувати владу в Україні. Це політичне неуцтво. Де-Голь (як і Гітлер) може прийти для здійснення переходу, бодай часткового, від капіталізму до нових господарських форм. Така місія в Україні вже виконана руками чужої нам національної сили - большевизму. Тепер перед нами стоїть завдання скинути те, що французи скидали б,коли б де-Голь справді прийшов, виконав свою місію і відсох, що неминуче буває з усяким тоталітаризмом. Тут французи відстали від нас мінімум на тридцять років. Тож нам потрібні тепер не де-Голі,а демократична революція , в якій український народ здобуде насамперед самостійність і забере до своїх рук націоналізовану большевиками економіку.

Але де-Голь це тільки можливість. Демократичний европейський соціялізм тільки но розгортає свої сили,а в Англії він не має жодного тоталітарного конкурента.

Ми,українці,мусимо співчувати европейському демократичному соціялізмові, як найближчій до народу формі і як системі,що відштовхується від імперіялізму і поневолення інших народів.Але український демократичний соціялізм зовсім відмінний від европейського.В той час як перед европейцями ще непочатий шлях від капіталізму до усуспільненої економіки, ми,українці, крім держави, мусимо тільки "розкуркулити" большевизм, тобто до усуспільненої й плянової економіки додати інші,перелічені вище, властивості соціялізму: народовластя і спільний фронт з передовими націями до суспільства,де не буде ніякого визиску людини людиною.

Л. Д.

" ПРОПАЩА МОЛОДЬ" ?

В останній час українська легальна,а ще більше нелегальна преса заговорила про ряд комплексів непорозумінь в українській суспільності. Одним з таких найбільш "наболілих" комплексів є безперечно - "східняки" і "галичане", або більш популярно - "східняки" і "західняки". Безперечно, наше історичне лихоліття спричинилося до того,що стало сьогодні причиною великих непорозумінь. Не механічне розділення, не гнилий Збруч, але передусім зовсім відмінні життєві відносини витворили людей різних типів,характерів,що хоч і належать до тієї самої національної спільноти,але так корінно різняться між собою (часто до зовнішнього вигляду включно).

Така "прірва" між "Заходом" і "Сходом" була фактом незаперечним, і самообманом було б замовчувати або відкидати його.Пишемо "була" тому, що тепер ця справа виглядає інакше. В наслідок останніх "подій" та "прірва" в краю зникає, але з її наслідками нам ще доводиться і доведеться не раз мати справу.

Перебуваючи вперше в Галичині, нам втікачам "східнякам" доводилося відчути приховане,неприязне ставлення місцевих українців. Мені було тяжко зрозуміти, чому мої товариші з шкільної лавки неприязно дивляться на мій кашкет,що мов ніби трохи дашок догори. Багато ще інших, смішних і дрібних моментів викликали до мене безпідставне недовір"я та негативне ставлення. Не хочу їх перераховувати , бо бажаю не загострювати справу, а ,навпаки, сприяти загальному намірові здорового українського світу цю болячку раз на завжди зліквідувати. Ліквідація ця можлива лише через взаємне пізнання об"єктивний підхід обох сторін. Для галичан ця справа - принципова, бо тут маємо до діла з більшістю українського народу. Тому є важливим,щоб не повторився 1941 рік, коли фанатичні галицькі патріоти не могли ніяк нав"язати контакту з великими масами українського народу, бо не розуміли його.

Хочемо на цьому місті звернути увагу на деякі факти,які кидають світло на тих "східняків",яких називають "пропащими".

Саме крізь вікно таборової кімнати бачу відгодованого панка, який скептично поглядає на розхристаного,непричесаного "східняка, що йде таборовою доріжкою. Виходжу, цікавлюся ближче ним - представником 45-мільйонового народу,що попав,гнаний життям,між

сині баварські гори.Він зовсім не цікавиться "афідавітом" та в нього й немає ніяких рідних за океаном. Він не думає також про те, щоб заміняти якось свої зношені черевики і полатану сорочку.Він не "промишляє" якби через вибори дістатися на "тепле" місце в таборі. Зате він працює в слюсарні з дня на день, зрання до вечора.В майбутньому йому не страшні бельгійські шахти чи англійські заводи. Становище таборового поліцая зовсім йому не імпонує. На Україні його рідні. При згадці про них та своїх друзів,що десь у рідному Харкові коротають свої сірі будні, в його очах невимовна туга.При згадці про грядущі події, він міцно стискає кулаки. Це - молодий український робітник, типовий представник тієї суспільної верстви, що є основною підпорою нашої незалежної держави. Це один з тисячі тих,що були піддані на Сході "жахливому експериментові",що від дня свого народження постійно йдуть в житті тернистими шляхами.

Це ті, що не мали ніколи спокою,задоволення,найелементарніших прав і умов людини. На їх шляху супутниками завжди були горе, голод, гніт, переслідування, нестатки. Бо лише на це "заслужив" він, робітник, у нових експлуататорів, у совєтської влади. У тієї влади, що ставилася з великою " увагою" до молоді. Її завданням було виховати " совєтську молодь". Це означало на практиці насильство над молодими душами,спаралізування вільної думки,невпинне вбивання в голову доктрин Леніна-Сталіна. Це означало, зрештою, намагання викорінити любов юнака до його батьківщини,до своєї історії, до свойого народу. Жовтенята, піонерські організації, комсомол - машини, що мали дати Сталінові потрібних людей. Треба зрозуміти ті страшні відносини, в яких ми народилися і росли. І тому,особливо, треба шанувати те, що основна маса східняцької молоді встояла проти страшного експерименту. Тут виявилася її сила та життєздатність,що не допустили її до панування совєтської демагогії над її душами. Совєтський експеримент не мав успіху в українській молоді. Це мусять пам"ятати всякі панки, що намагаються твердити про існування українського "совєтського" типу, який рівнем національної й особистої культури є,на їх думку, нижче від них.

Я бачу сотні молодих учнів, студентів, робітників міста й села,що з захопленням впиваються в нову українську книжку,газету. Бачу тих колишніх комсомольців, які вчора були німими автоматами на зборах,а сьогодні з невичерпною енергією віддаються здоровій суспільній праці. Я бачу їх палаючі очі, що свідчать про великі зриви молодих душ. Вперті,відважні, це - нові лицарі нової України.Це-

приспана сила народу-велетня, що повстає; сила, що в 1941-45 роках викликала страх в нового окупанта та його брутальну акцію проти цієї молоді. Відповідь тієї молоді була по всій Україні одна: саботаж, партизанка, опір. Українська молодь прийняла тоді бій на два фронти. Багато з нас загинуло (забуті, як звичайно, світом). Не один залишився дома ,готовий до майбутніх боїв, свідомий того, що історія ще раз покличе. А ті, що пішли на чужину, зробили це лише тому, щоб вернутися на Батьківщину з зброєю в руках, з досвідом та знанням до звичайної "сірої" праці. Вони найменше думають про посади та становище в майбутній державі.

Їх колись знову знайдете в майстернях Харківських заводів, донецьких шахтах, на полях.

Така "пропаща" молодь. Її актив,це найбільший рушій в боротьбі за нашу свободу і незалежність. Її діловитість,відданість та скромність - найкращі прикмети,на яких спиратиметься наша майбутня державність.

Тому для Української Революційної Демократичної партії,що виросла з підсовєтської дійсности,партії - бойового загону нашого визволення з-під сталінського ярма, ця молодь є найдорожчим скарбом, а не "пропащими" людьми. Одним з завдань УРДП саме й є : спрямувати цю молодь на шлях боротьби за великі ідеали Українського Відродження.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Чому маємо уважати за євангелію твір централістичного та деспотичного російського ума - " Програму партії большевиків", а не "Маніфест Комуністичний", чи не історію польського, литовського і українського соціялізму, чи навіть комунізму ? Чому маємо вірити Ленінові, Сталінові, Молотову, Жданову, а мішати з болотом Кавтського, Бауера, Бернштайна, Лібкнехта, Люксембурґ ? Чому маємо захоплюватися - "Історією СССР " проф. Шестакова, а не маємо читати з найбільшою увагою "Історію Росії" марксиста Покровського ? ... Чому не маємо цікавитися долею Домбалі, Воєводського, Скрипника, Скарбка, Хвильового, Ленського, Варського, Чубаря, Шаранґовича і сотень інших польських, українських та білоруських комуністів ? ... Росія багато великих справ починала маніфестами та конституціями, а кінчила шибеницями.

Рішард Враґа.
"О революції".1945.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Д. М.

Ст.Булавний У.П.А.

ВТРАЧЕНИЙ ДРУГ.

Для нас була непередбачена радість. Ми вперше зустрілися з ним в шпиталі,як старі друзі. Я прийшов у шпиталь У.П.А.,який знаходився в гористо-лісній околиці Брязи. В дверях шпиталю,що нагадував підземний бункер величиною селянської клуні, зустрів мене комендант шпиталю, старий харківський хірург Юрко. - "Давно дожидаюся тебе в своїй резиденції " - промовив Юрко до мене і схопив у свої ведмежі обійми, гаряче цілуючи.

- " Знаєш, друже, обридло мені сидіти в цій темній ямі. Добре,що й тебе поранили " чубарики ", посидиш в мене тижнів два.А чи добре вгодило ? " . " Ні, лише царапнуло " - відповідаю. " Нас тут трьох земляків. Крім тебе, тут є Кармалюк. Прийшов лікувати сидалішний нерв. Ти його не знаєш ? Хлопець той - козак, з наших ! Ось йдемо, я тебе познайомлю " . І потяг мене за руку.Заходимо в пащу цього підземелля. Обабіч довгого коридору лежать ранені повстанці. Різкий дух медикаментів лоскоче в носі. Проходимо за окрему загороду, зроблену з дошок. Це перев"язочний кабінет хірурга. Тут і операційний стіл, а під взрубовою стіною ліжко. На ліжку здоровенний чолов"яга читає газету. Знайомлюсь. Почались розмови,розпитування. Кармалюк радо розповідає свої бойові пригоди. Мені запам"ятовуються його риси. Гарна вояцька постава. Великий чорний чуб,зачісаний назад. Високий лоб, рівний і трохи довгий ніс надають особливої краси цьому партизанові. Очі приємно світяться щирістю душі. А він всім цікавиться, про все розпитує. Юрко дістає з-під ліжка баклагу з спиртом,а з полички над ліжком вівсяний хліб та цибулю.

" Досить з Вас, розходилися, наче сотню літ знайомі. Ось краще розігріємо душу". І булькотом полився спирт з баклаги в шклянку. " За нашу зустріч, ворогам на страх ! " . І шклянку спирту спорожняє одним махом. Випити Юрко вміє добре.

З дальших розмов довідуюся все про Кармалюка. Він - селянський син з прекрасного Поділля, Віньковецького району. Одержав військову освіту в Київськім артилерійськім училищі. З 1939 року замешкав у Галичині як старшина совєтської армії, яка прийшла туди "визводити єдинокровних братів". За короткий час познайомився з українцями, членами ОУН. І не дивлячись, що вихований в большевицькій дійсності, член компартії, командир батареї червоної армії, він знайшов своє місце серед тих, котрі борються за визволення України. Кров прадідів пробудилася в жилах молодого совєтського старшини. Він поставив своє життя на службу українському народові.

1941 рік - війна. Кармалюк відмовляється служити московським окупантам і свою батарею відвів у ліс; амуніцію і зброю,яку можна було, ховає у лісі. Салдатам і підстаршинам дає вільний вибір: хто куди. Сам у підпілля - на службу Україні. Довгими днями тягнеться німецька окупація. Несподіванки, переживання й мордування українського населення гітлерівськими собаками.

Кармалюк на доручення місцевого проводу ОУН стає комендантом військової розвідки в Дрогобицькій області. Небезпечне доручення. Переслідується родина (дружина, двоє дітей та сестра), котра живе в лісі. Україна знов під окупацією большевиків. Ще більше переслідування і терор. Кармалюк не падає в паніку. В найтяжчі хвилини тверезою і твердою рішучістю вояка опановує себе і своїх друзів-повстанців.

В цьому товаристві пробули ми два тижні. Добре зжилися, мов старі друзі - побратими. Ніхто з нас таємниць не крив у глибині свого серця. Обговорювали все: фронтові події, партизанське життя, міжнародню політику, наші перспективи, майбутність України; говорячи про взаємовідносини в ОУН, приходили до спільного висновку: ОУН повела невірну тактику на східніх землях України і тому багато молоді, вихованої в большевицькій дійсності, відвернулося від українських націоналістів. Молодь стала на роздоріжжі, а фронтова стихія робила своє: захоплювала молодь на тяжку працю, на військову службу обох тоталізмів. Тільки не Україні. Найбільш пекучим було відношення старих місцевих націоналістів до наддніпрянських українців, що перебували в лавах УПА. З признанням, без всякої компромітації інших, мушу сказати правду, що наддніпрянці краще володіли військовим мистецтвом, а в бою завжди були безстрашні. Не було засліпленої хвальковатости. Але їм не довіряли: терміни "східняк", "совіт" - нелегко виживалися навіть у провідної верстви місцевих українських націоналістів. Таке недовірливе відношення було й до Кармалюка. Це все він відчував і знав, але як людина твердої волі не піддавався розчаруванню.

Мені раз довелося таке почути від т. Крука, політвиховника одного куреня: " Кармалюк - це справжній тип большевика, я йому ні в чому не вірю". Незаслужена оцінка мене зворушила й без того нервового. Між мною і Круком зав"язалася суперечка, мало що не до вжиття зброї. Нас примирив курінний Галайда.

Настав квітень. Наближались великодні свята 1945 року. Кармалюк разом з групою партизан вирушив у Миколаївський район (Львівщина) на свята відвідати родину, котра мешкала в тих околицях на нелегальному становищі. Партизан було 12 осіб. Всі озброєні легкою зброєю. Вночі перейшли на лівий берег Дністра коло Станьківців. Зайшли до хат відпочити, поїсти... Світанок... і село оточене большевицькими зайдами - енкаведистами. Залишився відступ назад через Дністер. Зав"язався нерівний бій. Большевики притискали повстанців до ріки. Вже кількох повстанців убито. Кармалюк наказує відступати, а сам залишається в авангарді, прикриває дорогу відступу, кладучи трупами енкаведистів. Сам один стримує наступ ворога. Його автомат невгамовно говорить, вигльовує свинцовий дощ енкаведистам в обличчя. Ворог втратив десятки людей вбитими, в заміщанні не наважується раптово атакувати відступаючих повстанців. Частину своїх друзів Кармалюк бачить на правому березі Дністра. Відступає до води, щоб переплисти до своїх. Ворожа куля поціляє його в ногу, розриваючи кістку. Похитнувся і впав. В пам"яті проноситься чорна думка - більше не жити. Дешево не віддає свого життя: маючи запас набоїв, цільно кладе ворожих салдатів. Вже шістнадцять лягло від його пострілів... сімнадцять і ... немає набоїв. "Живого не візьмете !... Постріл з пістоля в чоло... Його більше немає. Все віддав для Батьківщини.

Слава пам"яті земляка - героя !

Грудень. 1947.

Наталка Вишня.

З МОЇХ ПАРТИЗАНСЬКИХ СПОМИНІВ.

Це був червень 1943 року. Нерівними шляхами Волинського Полісся сунули на південь довгі, сірі валки Колпакових партизан. Довіряючи своїй силі й числу , вони по дорозі, де тільки могли, атакували загони наших "упрівців".

Наша редакційна група, несподівано відрізана від головних загонів, ніяк не могла ставити чола переважаючому противникові. Не дозволяли нам на це ані наш табір (три вози з машинками, папером, матеріялами і іншим редакційним добром), ані наше число яких 15 чоловік піхотинців, враховуючи сюди хлопців-погоничів і мене, одиноку жінку в цьому чоловічому гурті, ані наші убогі запаси амуніції.

Нам лишалося одне. Не приймаючи бою, відстрілюватися від ворога і, відхиляючись від несподіваних зустріч з його розвідчими загонами, що числили звичайно по кількадесять озброєних у фінки кіннотчиків, - шукати вільного шляху до наших центрів. Ночували ми по лісових полянах, а вдень наші вози поринали в гущавині поліських бездоріж, простуючи на південний Захід. При зустрічі з ворогом, наше головне завдання полягало у тому, щоб приховати негайно всі наші "сили" від його очей і частою пальбою переконати його у нашій численності.

Був ранок після зустрічі з сильним червоним загоном. Ми цілу ніч просиділи в гущавині. Ніхто з нас не спав, очікуючи нового наскоку. Тільки почало на світ благословитися, ми, нелюдськи стомлені, вирушили до найближчого села на спочинок.

Їхали навпростець - через сіножаті. Наші вози й коні потопали в високих травах. Навіть ненамащені колеса не скрипіли, вгрузаючи в м"яку перину трав, що низько хилилися під тягарем ранішньої роси. Туман був такий густий, що на п"ять кроків не було нічого видно. В повітрі зависла рання тиша, лише зрідка роздирало її пронизливе квиління чайки, що непритомними рухами кружляла над возами, якби хотіла собі спросоння з"ясувати що сталося. Свіже раннє повітря було пересичене пахощами зілля й трав, а з близького лісу заносило живицею. Ця велична краса й спокій раннього ранку ще більше томила й заколисувала. Всі, сидячи на возах, дрімали.

Однак, не довго прийшлося нам спочивати у найближчому селі. Ми тільки розложилися і кухарі розвели вогонь, як почала нас обстрілювати розвідча група червоних партизан. Нам прийшлося знову вертатися у ліс.

Сонце було вже височенько, як ми знайшли собі відповідне місце на спочинок. Але якось і сон відлетів, коли кур"єр доложив, що за пів години прибуде Мітрінга з своїми хлопцями. Навіть юшка в казані радісно сприйняла цю вістку, часто й високо підкидаючи на собі покришку. Всі, очікуючи гостей, забули про втому й минулі події. Я й сама була цікава побачити " Мітьку". Чекати прийшлося досить довго. Підходила обідня пора. Юшка в казані доварювалась.

Грілючись до сонця на краю лісу, я зауважила якесь пожвавлення між своїми, а вузькою лісовою стежкою наближалась група людей. Попереду йшов певним широким кроком широкоплечий, присадкуватий чоловік, одягнений в сиву залайозену сорочку й такі ж штани, взуті

у німецькі з широкими халявами чоботи. З одної халяви стирчала ручка гранати. З його плеча недбало звисала фінка.

Теплими братніми окликами присутні привітали прибулих,стискаючи руку і дружньо б"ючи по плечу присадкуватого чоловіка.Я відразу зрозуміла,що це мусить бути Мітрінґа.

Юшка була готова. Покликали й мене. Збираючи свої манатки, я зауважила ,що в мою сторону тим самим широким і певним кроком зближається новоприбулий.Я не помилилася. Це був він - Мітрінґа.Мене відразу приємно вразила його проста поведінка, без виучок і манер. Зелені, пронизливі й хитрі очі намагалися відразу пізнати людину. Вони дивились якось пронизливо і насмішкувато.

Обід їли ми разом. Мітька сидів по-турецьки й з однієї миски з нами далеко ложкою тягнув юшку.З першої хвилини він створив між нами товариську атмосферу. Розмову свою часто переплітав перченими дотепами. Обід Мітька закінчив в палець грубою цигаркою з газетного паперу. Така була моя перша зустріч з Мітрінґою.

-.-.-.-.-.-.-

Минав тиждень за тижнем. Я стала редакційною машиністкою. Редакція " Оборона України" за цей час багато разів міняла своє"приміщення". За кожним разом треба було вишукувати нові вигідні пеньки, чи повалені дерева, що служили нам за столи й стільці.Коли матеріял був готовий, редакційна колегія зійшлася у штабі, на хуторі. Двісті метрів від хутора,по обох боках дороги, стояла озброєна у фінки варта.В кімнаті ж за довгим дубовим столом засіла редакційна колегія.Посеред столу сиділа висока худощава постать отамана.Далі сиділи: Мітрінґа, завжди акуратний Жданович,огрядний Тур, зубатий Каленик і інш. Клуби диму обгортали присутніх. Вони гаряче дискутували над кожною статтею. Кожний доводив свої правди.Коли прийшло до редаґування веселого кутка, настрій відразу змінився.Першим прочитано листа "Гаврила Обруча з Полісся до Сталіна". Далі градом посипались дотепи і жарти.Хтось запропував рівеньському гестапо вступити в ряди укрівських партизан. Інші радили німцям курорт у Чортовій Лозі, далі по низькій ціні продавалась фольксдойчам німецька прабабка і т.п. Кожний дотеп присутні сприймали голосним реготом. Найбільш активний був Мітька. У нього дотепи були на замовлення і сипалися як з рукава.

Стійковий доложив про прибуття Заверухи і Батюшки з відомістю про наближення в нашу сторону чужих партизан.Вдоволені з завершеної праці, всі почали складати свої папери,щоб вирушити в дальшу дорогу. Звістка про ворога ніяк не засмутила бадьорого настрою. Так народилася перше число " Оборони України".

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Одного вечора вже цілком потьомками вертались з лісу.Нам назустріч з гори котився великий віз. Віз у таку пізню пору ? Всі ми підковою йшли в його сторону. Віз сміливо їхав вперед.І коли впало перше "стій", - з воза гукнуло - " Це я - Маршал - Лихо,везу "фольксдойчі" (так називалися на нашій термінології свині,зареквіровані поночі хлопцями по німецьких ляндґутах). Всі разом зареготали. Мітька не витримав: - Ото ж буде завтра закуска .- І справді була закуска. Я вперше тоді подивляла холоднокровність і опанованість Мітьки. Під градом куль,що сипалися з-поза хутора, він сам один своїм широким, певним кроком прямував впоперек через поле по-

ле до своїх, несучи в одній руці фінку,а в другій стискаючи револьвер. Лице його було спокійне, рішуче й зрівноважене.Він останній також вертався з групою переможців, обтираючи рукавом свого чотирьохсезонового кожуха великі краплі поту,що рясно вкривали лице. Мені тоді хотілося сказати йому пару слів признання за його відвагу, але побоялась тієї глибокої іронії, з якою він часто говорив про жінок. І думаю, що змісця мені зацитував би пісню про Сагайдачного.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Кожен день приносив щось нове. З кожним днем ми всі все більше зживалися з собою і кожен день говорив мені щось нове про Мітрінґу.

Це було незадовго до нашого відїзду. Серпневе сонце поволі переставало огрівати поліські болота. На дворі йшла мжичка.Мох у лісі напучнявів і просяк вогкістю.Ми сіли коло вогню.Мітька й собі прослав обіч свою кожушину. Він сидів задумавшись.Рівнинна тиша і сонна монотонність поліської природи з низько навислим сірим небом, як дивно, цілком щось протилежне відбивали в очах Мітьки. З них сипались іскри енергії, сили, бажання чину і руху. Вони виразно говорили,що він душею деінде, що близький йому невгаваючий рух Донбасу,Криворіжжя,Борислава, рев фабричних сирен, гук машин,стук молотів.Раптом він щось собі пригадав. Приємна усмішка засяла на його обличчі і він почав з кишенів кожуха витягати гриби. "Зжарте, - каже, - а коли будуть смачні, то я вам щось цікаве розкажу".Гриби були ,мабуть, дуже смачні,бо неабияку новину сказав Мітька,облизавши ложку і ховаючи її за халяву. Іронічна усмішка грала на його обличчі. "Знаєте, - каже, - "пака" видала на мене присуд смерти". "Однак цікаво на скільки марок вони оцінили мою дурну голову,бо німці після моєї утечі з-під розстрілу досить багато обіцяли". Мітька сміявся. Присутні, не беручи цього поважно, й собі сміялися, заражені Мітькиним сміхом.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Прийшов час нашого від"їзду.На дворі йшов холодний свинячий дощ.Всі ми зібралися у штабі на хуторі, у великій клуні польського дядька. На середину подвір"я хлопці викотили високовимощеного воза, запрягли в пару чорних коней. Все було готове до дороги. Останній нас прощав Мітька. Він сердечно, по-дружески стиснув нам руки,обіцяючи незабаром приїхати до Львова.Коли віз викотився далеко за хутір, Мітька стояв коло фіртки,прощаючи нас останнім махом руки. Стало якось прикро. Чи це парумісячне співжиття в поліських болотах, завжди в поході, серед маси несподіванок і невигод, чи може пагане передчуття, що бачиться його вже останній раз?! Щось притаєне, недобре загніздилось у грудях. Більше я Мітьку не бачила.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Йосип Позичанюк.

В ЖИТАХ.

(Новеля).

Ходила принишклим селом, люди насторожено вилазили з льохів і мовчки дивились на подзьобані кулями стіни, звуглені хати, розвернені стріхи. У кожного своя жура. Сестра питає брата, жінка шукає чоловіка, засмучена дівчина мовчить про нареченого.

До містечка заходила. Вистоювала біля облуплених, цегляних касарень. Виглядала при широких дорогах.

Літають землисті машини з гарматами, зривають їдку куряву. А вона витирає сірі вуста, зупиняє звільнених з полону.

- Брата мого, Юрка Губенка, не стрічали ?

- В одному батальйоні були. При першій атаці наші хлопці йшли на їх сторону... Казав : " Усім батальйоном перейдемо і разом рубатимем орду. Прилучаться кармелюківці, встануть довбущуки..."

- Як стали переходити, почалась стрілянина. Батальйон інтернаціональний...

Вона глянула з розпачем, за рукав схопила .

- Убитий ?!...

- Не знаю ...

- А може в полоні, скажіть? Він не був комісаром...

- Ато багато серед нас комісарів, дівчино ? Ідеш у пекло, бо вогонь за плечима ...

Впала на межу..." Як же тобі, матінко, ровсказати про наше горе?... Я ж не знаю, де ти лежиш. Чи в далеких холодних лісах, чи при тому березі, де сонце не світить ...".

Ішла полями...Доспілі жита помережані важкими танками, розриті бомбами, столочені бійцями.

А сонце палить, над колоссям срібними нитками грає марево, сірі кібчики сидять на порватих дротах і безжурно причепурюються дзьобачками.

Уже четвертий день, як бої перекотились на північ. В житах стремлять рушниці, загнані багнетами в землю, зяють розірвані жерла гармат.

Серед мідних картушів лежить вершник. Ніби спить...скрутився, голову поклав на суху грудку.

Гей, та тут їх ціле кладовище. В житах виросли, в житах і смерть спіткала.

Колоски затоками біжать до левади. На пагорбку, серед жита, стоїть самотня дичка.

Стежки до неї протолочені. Найдальший минув грушу,повернув у ярок. Видимо джерела шукав. І не доповз.

Заорав грудьми під межу,простяг руку,затиснувши в кулаці колосок з синьою волошкою.

Стала й заніміла. Припала до нього,повернула голову,провела долонею по темному лиці, змахнула землю. Не тямлячи себе пригорщами носила джерельну воду, студила його,виривала у смерті.

Оглядалась дико - кожному прокусила б горлянку ! - чи не йдуть закопувати.

З страшною силою розвів повіки. Душа ще не вийшла з його дебелого тіла, хоч все живе чапіло побіля нього,чекало смертного паху.

Хапливими гарячими руками збирала з чола окипіле волосся , нагортала йому земляну подушку під голову.

Ти житимеш, братіку, житимеш, мученику мій. Хлопці ж тебе виглядають, а ми тримаєм на покутті, замість образів.

Оскар.

ДОКТРИНЕРСЬКЕ ЧИ СВІТОГЛЯДОВЕ ВИХОВАННЯ ?

В противагу тоталітарним системам, в противагу фашизмові та большевизмові наш молодий революційний рух висуває культ людини як особовости, а не як слухняного раба або видресуваної пересічности; висуває культ Людини як один з своїх центральних постулятів. Сьогодні спостерігаємо на практиці відношення московського большевизму до людини як індивідуальности. На великих просторах московської імперії бачимо трівожне явище вбивства думки, зокрема в науці, повний занепад рівня теоретичних праць з ділянки суспільних наук, економії, історії і т.д. Подібне явище приходиться спостерігати в Німеччині : гітлерівський рух відходить з історії, не залишивши ні одного теоретика, філософа, письменника. В теперішній німецькій пресі можна часто почути голоси німецьких учених, письменників про те, яке їм місце в суспільстві визначував нацизм.

Ці приклади говорять про те, що історія знає такі суспільно-політичні системи, які вбивають ріст індивідуальности, а своє існування уґрунтовують в підтримці примітивізму, пересічностей, які не терплять індивідуальностей.

Але теж відомі нам факти зовсім протилежні. З історії приміром соціялістичного руху знаємо, що цей рух на певному історичному етапі створив дослівно перелім в усіх ділянках людського життя. Він видав безчисленну кількість теоретиків, письменників, політиків. Отже, є теж такі суспільно-політичні явища, які не вбивають індивідуальності, але навпаки - зумовлюють та сприяють їх ростові; в даних історичних етапах породжують цілі високовартісні ґенерації, життя запліднюють новими вартостями, його збагачують, а не спрощують.

Різні елементи зумовлюють це соціологічне явище. Але одним з основних є той елемент, суть якого лежить в відповіді на питання - які вимоги ставить даний рух супроти свойого власного середовища, на кого він орієнтується, яке його становище в питаннях політичного виховання.

Погляди ліберальістичної педагогіки про аполітичність виховання належить до пережитків минулого хоч би й тому, що самі представники цього напрямку стають на становищі світоглядового виховання, лише ставлять певні вимоги яке воно має бути. В сучасній педа-

гогіці ніхто не заперечує вже того,що ціллю виховання є погновартісна особовість, одним з основних складників якої є світогляд. Але в практичній реалізації цього постуляту існує небезпека виродження світоглядового виховання у вузьке доктринерство. Усвідомити собі цю справу - означає для нас закласти здорові основи для справжнього політичного виховання і політичної культури нашого покоління взагалі.

Зовсім фальшивим є твердження про те, що доктрина є "вищою формою" світогляду.

Світогляд - це (за популярною і не дуже точною дефініцією) система вартостей, яка означає відношення людини до цілого світу (людського, природничого та метафізичного). Ріжниться світогляд від науки тим, що ,поперше, творить органічну цілість, а,подруге, в"яжеться тісно з емотивно-волевою сторінкою душі людини.Звідтіля така характеристична його прикмета: постійна вимога здійснювати дані ідеї. Світогляд ,будучи образом життя, водночас сам виростає своїми коріннями з життя. Звідтіля основна його прикмета - д и н а м і ч н і с т ь, постійний рух, розвиток, - всі ті прикмети, які має й саме життя. В світогляді є очевидно щось сталого,незмінного і незрушимого, його основний хребет - п і д с т а в а, з а я к о ю в і д б у в а є т ь с я оцінка всіх явищ. І ця основна підстава є засадою поділу світоглядів. Все вищесказане дозволяє ствердити, що світогляд є поняття ,яке передовсім п р о т и с т а в л я є т ь с я доктрині.

Доктрина є система упорядкованих форм і засад,яка має дати точний і вірний образ світу. Але тоді, коли світогляд характеризується постійним рухом, розвитком, коли світогляд є життям і динамічність є основною його рисою, - тоді доктрина є поняттям типово с т а т и ч н и м . Її основні елементи - це догми усталені раз-на завжди. Їх не піддається в сумнів, тим більше не підлягають вони змінам і якомусь вітальному процесові. Світогляд має теж свої "правди". Але тут вони є вислідом та закінченням певної проблематики. Правди світогляду випливають як розв"язки певних проблем, і тому вони вимагають конче існування даної проблематики. Догми мають характер апріорний. Доктрина боїться проблематики. Вона вибирає лише те, що підкреслює правдивість її догм. Підстава, з якої мала б відбуватися оцінка всіх явищ ,сходить в доктрині враз з проблематикою на другий плян перед апріорними догмами, які претендують раз на завжди на досконалість та незмінність.

Ці справи (що є предметом теорії педагогіки) для кожного політичного руху мають першорядне значення. Ставши на позиції доктринерства у вихованні, без огляду яка б це була доктрина - чи менше, чи більше на наш погляд блискуча, - ми водночас перерішували б згори долю нашого руху як руху творчого,багатого своїми індивідуальностями та своїм стилем. Ми могли б бути цікавим та фанатичним середовищем, але водночас безперспективним. Мусимо ще раз покликуватися на російський приклад. Виродження пропаґованого там в революцію соціялізму в московський большевизм, в доктрину Леніна-Сталіна (за трафаретними совєтськими означеннями) - означало для великих просторів московської імперії повний занепад політичної думки навіть большевицького типу. Видавані в совєтських видавництвах книжки ,при існуванні фантастичних людських, матеріяльних та технічних засобів,не виходять поза межі "інтерпретацій"або праць компіляційних. Це саме стосується до публіцистики. Але большевицьке доктринерство чи не найбільшу руїну принесло в рядах своєї власної партії, яка позбавлена високоінтелектуальних особовостей,репрезентована пересічними апаратчиками або вишколеними політруками.Не говоримо вже про те, які страшні наноєнси в практичнім житті робили большевики тільки через своє доктринерство. Ця справа в цілій своїй наготі виявиться тоді, коли просто фізично викінчену стару генерацію сталінців треба було б заступати новим большевицьким поколінням. Це свідчить, що большевизм з своєї соціяльної природи вже лякається особистостей, вільних, розвинених індивідуальностей. Доктринерство большевизму не може сприяти формуванню індивідуальностей так само, як з цих самих причин це було неможливим пр. в гітлерівській Німеччині. Найбільш досконале доктринерство вже з своєї суті мусить бити по індивідуальностях.

Доктринер - людина навіть часами корисна для певних сформованих вже політичних сил. Одначе для суспільства творчого,його вартість нівелюється тим, що він нездібний оцінити багатства і многогранности життя, яке у нього схематично упорядковане в суху систематику понять та догм. В його "штампи" багато явищ не "входить", інші явища не може він зрозуміти в їхній природній,реальній формі, а лише "по своєму".

Тому ця справа для нас,в часі,коли підносимо бій за нове покоління, - має преважне значення.Революціонер - це передовсім індивідуальність, людина великих духових маштабів, в якої світогляд, характер та знання сплітається в одну органічну цілість. Доктринерське виховання могло б дати справді чисельних політруків,але ніколи не зможе сформувати справжніх революційних кадрів, здібних закладати основи для нових епох.-

І.Чернятинський.

ARTHUR KOESTLER та GEORGE ORWELL.

Між прикметами, що ще досі характеристичні для більшости лівих англійських інтелектуалістів, діяльних на межі між літературою та публіцистикою, дві особливо вражають спостерігача: шляхетний мотивами, але зате поверховий раціоналізм і оптимізм в ділянці загальних міркувань про суспільство, та почуттєва прихильність до Совєтського Союзу, що інколи переходить у гарячу відданість в ділянці конкретної політики. Спостерігача дивувала суперечність між цими двома прикметами; причиною ,на його думку, була несвідомість правдивого обличчя "совєтської загадки". А втім факти, які приносить дійсність,не впливали на відданість англійських лівих кіл до " батьківщини російського соціалізму".

Ті, хто виходив з тих самих традиційних засад,що й англійські ліві групи, хто знав Росію або був здібний до спертої на фактах оцінки совєтської дійсности, почували себе розчарованими, хоч їх не могло вдовольнити, зачуте з вуст вожня партії торіїв ,обурення східним тоталізмом.

У цих обставинах постаті лівих англійських публіцистів і письменників Артура Кестлера та Джорджа Оруела (Arthur Koestler , George Orwell) мусили скріпити духом цих розчарованих, мусили вирости в їхніх очах до міри, що може перевищує дотеперішнє значення цих постатей. Ось, нарешті, знайшлися ті, за якими тужили: обидва невдоволені безплідним теоретизуванням, вони брали участь у громадянській війні в Еспанії, останній великій ілюзії чесних людей. Оруел виніс звідти постріл у горло. Один з них - в"язень буржуазного концентраційного табору - сидів разом з іншими членами міжнародньої бригади в b Vernet у Франції до січня 1940 року. Проте вони не поділяють тієї незрозумілої та самогубної прихильности до Росії.І справа тут не йде про обурення під впливом якоїсь вчорашньої зухвалости п.Молотова : Оруел пише на переломі років 1943/44 славний " Колгосп Тварин" ("Animal Farm "), їдку сатиру на Сталіна і партію у стилі Свіфта, сам тоді, коли совєтоманія не знала меж. Кестлер кінчає восени 1944 року есею " Розшуки" (EXPLORATIONS -), де доказує,що Совєтський Союз безперервно віддалюється від соціялістичної мети.

Воно правда, що Оруелом та Кестлером цікавимось ,перш за все, з огляду на їхню рішучу протисовєтську частанову.Це сумна оз-

нака н ого становища та часу, коли мусимо оцінювати людей за їхнім відношенням до окресленої держави, але далі вони цінні для нас вже тим, що спроможні на підставі загально-доступних фактів про Росію дійти до елементарно-правильних висновків. Проте, наші почування до них : н а ш а радість за них, як за нових товаришів у нечисленному гурті тих, хто розуміє велику небезпеку, що повисла над нерозумним світом, - не повинна затемнювати нам їхнього властивого значення. Вони не тому заслуговують на увагу, що розкажуть нам щось нового про зраду людських ідеалів у Росії. Фактів відомо нам не менше ніж їм. Якщо хочемо зодягнути наше відношення до них у почуттєву форму, то це повинно бути радісне здивування або віра, що інтелект у меншій мірі невільник середовища, суспільного положення та ірраціональних стремлінь, як припускають фройдисти та недоучена частина марксистів. Обидва письменники вірять в існування об"єктивної правди та в те, що варто до неї прагнути.

Оруел та Кестлер вийшли з того самого інтелектуального европейського середовища післявоєнних років, англійська частина якого зараз заповнює сторінки " Ню Стейтсмена " (" New Statesman ")x/. Кестлер - бувший комуніст. Він - співробітник тижневика Вельтбюне (" Weltbühne ") в Берліні, редактором якого перед 1933 роком був видатний німецький пацифіст Осецкі (v. Ossietzky). Під час голоду на Україні Кестлер жив у Харкові. Сьогодні він називає себе та подібних собі " безпритульними лівими". Пише про себе: "Сталіністи назвуть мене троцькістом, троцькісти - імперіалістом, а імперіялісти скажуть, що я кровожадний червоний". Оруел як передовий публіцист соціялістичного тижневика "Трібюн" (" Tribune "), що критично ставиться до Росії, менш "безпритульний". Все ж таки впливи "Трібюн" куди менші за впливи "Ню Стейтсмена". З точок погляду, що з них можна розглядати обидві постаті, дві, мабуть, найбільш плодовиті внесками. Перша - відношення обох до світогляду радикальних лівих европейських кіл післявоєнних десятиліть. Друга - розгляд розумових доріг та почуттєвих поштовхів, що дозволили їм обом знайти - як здається -

---

x/ " New Statesman and Nation ", найвпливовіший лівий політично-суспільно-літературний англійський тижневик, відомий у всьому світі. На доказ, що факти не заважають висновкам групи англійських інтеліґентів, що скупчуються навколо нього, варто згадати недавню статтю редактора цього органу, Кінґслій Матіна (Kingsley Martin). Обговорюючи документарну книжку про долю насильно вивезеного 1939/40рр. польського та українського населення з Західн. України, Матін, що вірить в подані факти, кінчає: "Проте англійський соціяліст повинен бути оборонцем Совєтського Союзу". Не треба припускати, що " New Statesman" підкуплений совєтським урядом.

правдиву оцінку деяких центральних проблем нашого часу. Обидві точки погляду найлегше з"єднати, коли розглянути їхню оцінку цих проблем. Бо вже сам добір цих проблем : механізм формування поглядів одиниці, механізм формування групових вірувань, совєтський міт, проблема інтеліґентської верстви - вказує на те, як люди праведного інтелекту, що їм властиве безкомпромісове почуття обов"язку відзначати кожну зраду власних переконань, люди, яким чужа інтелектуальна боязкість та лінь - намагаються знайти відповідь на запитання : чому ті, що з ними мене об"єднує обурення на людську кривду та прагнення до нового світу, дійшли до зихвалювання людської кривди і до прагнення перемоги тиранів ? Чому заламались товариші зброї в боротьбі за кращий світ ?

Ясно, відповідь на ці запити зникає в масі міркувань обох письменників про " людську натуру" та про натуру прав, що керує світом. Проте, треба припускати, що висновки з їхніх міркувань - тільки узагальнення тієї відповіді.

Ми сказали, що для лівих кіл ще досі характеристичні поверхові раціоналізм та оптимізм. Та як можна утримати віру в раціональність людської істоти, придивляючись до інтелектуальних викрутасів, що зустрічаємо серед лівих інтеліґентів? Як можна залишитися оптимістом, дивлячись на перемогу засліплення та ошуканства. Ось з яких можливих відгуків Оруела та Кестлера на дійсність, чи може спроби тверезих людей пояснити собі власну самотність в шаленому світі - можна уявити собі їхній погляд на механізм утворення переконань одиниць. Раціональне думання - новий здобуток, тонка шкаралупа, під якою переливається маса стремлінь, інстинктів, вірувань. В цій масі панують передлогічні права. Минуле століття звикло змальовувати людину, як вершника, що осторогою розуму поганяє коня " інстинктів" до поступу; сьогодні (така думка Кестлера) - ми повинні порівнювати людину з кентавром, в якого людська та "звіряча " сторінки становлять нерозривну єдність. Оруел подає ряд прикладів з біжучого політичного життя : усі вони доказують, що освічений сучасник спроможний водночас вірити в дві речі, що себе взаємно виключають. Англійці вірять, що їхня гірнича промисловість потребує за всяку ціну робочої сили. Водночас вони відмовляються прийняти поляків у копальні, боячись у себе безробіття. Для Оруела це роздвоєння тотожне з схізофренією. Кестлер висловлює навіть погляд, що наш розум є в своїй підставі схізофренічний : схізофреніки - божевільні різняться від нас тільки незвичайністю своїх уявлень. Тому нічого дивуватись, коли ліві англійські публіцисти вірять у свободу і водночас оправдують московські "чистки".

Проте це, зодягнене в загальні форми недосконалення людської натури, пояснення ідолопоклонства лівих кіл до Росії має також

свою позитивну сторінку. Якщо ми кентаври і передлогічні почування мають такий важливий вплив на наші вчинки - ми повинні завжди враховувати ці почування і стремління як підвалини при будові кращого суспільства. Ідеології, що , починаючи від французької революції, заступали інтеліґентській свідомості релігію та віру в посмертне життя (що давало певність та ціль), не зуміли на місце зруйнованого збудувати доцільне нове. І тому зустрів їх неуспіх. А втім механізм повставання групових вірувань (його особливо розглядає Кестлер) вимагає існування глибоко захованих у кентаврів" поштовхів, як небо або господарче змагання (капіталістично-власницький інтерес). Ці поштовхи необхідні для народження масових рухів, отже й для початку сьогоднішнього світу. Суспільство, якому бракує цих поштовхів, або етичних вартостей, чекає хаос або життя під канчуком, незалежно від господарчої структури. Захід вибрав хаос, совєтська Росія, зрезиґнувавши з революційних поштовхів : солідарности,добровільної дисципліни, братерства - повернула до давніх поштовхів : канчука,а в останній час до націоналізму, панславізму, "крови та землі".

Західні ліві кола конвульсійно схопились за совєтський міт. (Обидва письменники вживають цього окреслення). Росія стала втіленням давніх мрій. Цей міт відіграв у почуттєвому житті лівих ролю Обітованої Землі, Золотого Віку, він був компенсацією власних розчарувань та безглуздя смерти в очах людей, що не вірували.Усяка логічна дискусія з визнавцем цього міту - безуспішна. Його оточує панцир нетолерантности. Цей панцир - його інтелектуальна оборона перед нищівним впливом сумніву. Поверховий раціоналізм лівих можна пояснювати як підсвідоме відвертання уваги від почуттєвих мотивів, властивого кореня їхніх переконань. Для знейтралізування совєтського міту мало усвідомити визнавцям провалля, що лежить між ним та дійсністю. Хоч настанова визнавців невротична, проте (і тут відчувається майже нотка заздрощів у Кестлера) вони щасливіші за багатьох інших якраз тому, що совєтський варіянт царства небесного заспокоює властиві нам первісні стремління. Нейтралізування міту можливе,перш за все, тоді, коли заступити його новою "вірою", коріння якої сягали б не менш глибоко за міти совєтський чи фашистівський.

За Кестлером володарі Росії відійшли від революційних мотивів і заступили їх канчуком. Звідси виникало б, що раніш батьківщина революції лунала ентузіязмом свобідних мас. Кестлер дійсно вважає перші роки існування Союзу за " героїчний вік, коли повставали

легенди". Тварини в " Колгоспі Тварин" Оруела ще довго після тогой як владу захопив кнур Наполеон і свині (пародія на Сталіна й партію) , вірять у вищість теперішньої революційної форми життя від часів панування фармера Джонса (панівна верства за царату). Це переконання підлягає дискусії. Воно- данина ідеалам власного минулого, періодові, заки "зраджено революцію". Воно підтверджує наш погляд, що вартість обох постатей не в фактичних даних про Совєтський Союз. Тому тільки, між іншим, варто згадати їхні передбачення про Росію: Кестлер висміює політику заспокоєння Росії уступками, Оруел написав недавно, що продовжування з боку Росії її дотеперішньої політики веде до неминучої війни. Розчаровані хай пам"ятають,що йде тут більше про те, х т о це каже, як про те, чи відчуваємо думку як особливу новинку.

У світі цих висловів становище їх не видається рішуче песимістичним. Такої думки,принаймні про Оруела, англійська критика. Проте ,під поверхнею об"єктивности, що ніби примушує до песимістичних висновків , - в обох лежить роздвоєння: питання між огірченням та надією. Один з есеїв Кестлера кінчається пересторогою,що оскільки не вдасться витворити синтезу святого та революціонера "немає жадної оправданої надії, щоб уникнути кінця нашої цивілізації, він прийде протягом найближчих десятків років, принесе його абсолютна війна або візантійське завоювання". Але в іншому есеї він закликає усіх "песимістів на короткий час " до творення баз однодумців,щоб перебути теперішній переходовий період,за яким прийде нове відродження". На підставі " Колгоспу Тварин" Оруела можна дійти до висновку, що на його думку, яка є подібною до думки італійського соціолога Парето, наявність хитрої еліти, що опановує добродушну та позбавлену мізку масу - незмінне суспільне право. Осел Беніямін,що мабуть представляє самого автора, доказує: " Життя ніколи не було ліпше або гірше - голод, зусилля та розчарування - незмінне життєве право". Але коли інші бувші ліві, що зійшли на манівці цинізму, виступають з відміною теорії Парета та мріють про "організаційну еліту", Оруел відповідає рішучим, хоч і по-молодечому формальним, аргументом: щоправда справжнє соціялістичне суспільство досі не існувало,але висновок, що воно ніколи не може існувати, подібне тому, якби хтось в 1900 році твердив про неможливість існування літаків.

-"Назагал маємо рацію тільки тоді, коли наші побоювання або побажання випадково збігаються з дійсністю". Не зважаючи на такі

запевнення Оруела, становище обох письменників рішуче раціоналістичне : обидва, подібно як Фройд, спираються на переконання, що усвідомлення альогічних діючих сил, які творять нашу викривлену уяву про дійсність, вела до спроб узгіднити цю уяву з об"єктивною дійсністю. За доказ раціоналістичної настанови авторів може також правити вживання соціологічного методу розгляду культурних явищ. Оруел розкриває у своїх " критичних ессеях" (Critical Essays, 1946 -)сенсаційні романи для молоді або гумористичні листівки, як замасковану пропаґанду панівної кляси.

Факт, що стежки обох письменників розійшлися з стежками більшої частини середовища, з яким вони були ідеологічно зв"язані, довів їх до спроб вирішення проблеми інтеліґентської верстви. Кестлер пише ессей "Інтеліґенція" (" Intelligentsia "). Підхід Кестлера вагається між марксівською соціологічною аналізою та духовим автопортретом. Завдання суспільної групи, що її називаємо інтеліґенція, полягає в узгіднюванні розвитку суспільного з інтелектуальним. Нові суспільні сили не видумують власних ідеологій. Вони знаходять їх готовими. Енциклопедисти попереджують французьку революцію. Ідеології зростають в таємничий спосіб, ніби друга галузь людської діяльности. Про успіх інтеліґенції у виконанні її завдань вирішують не стільки її природні здібності, скільки присутність, або недостача сприятливих історичних обставин - поля до діяльности. На еміґрації талановиті люди переводяться на ніщо. Очевидно інтеліґенції потрібні союзники. А сьогодні в Англії поле до діяльности та союзну армію робітників відібрало не інтеліґентське керівництво трейдюніонів (англійських профспілок).

Інтеліґент - це обов"язкова невротична особа. Це його професійна недуга. Незалежне думання штовхає до опозиції проти більшости, належати до меншости - це вже чинник, що сприяє неврозі. Розлад з оточенням витворює почуття вини, що незалежне від правильности власних поглядів, бо , прийняті більшости схеми, засіли глибоко в підсвідомості бунтівника-інтеліґента. Так сварка з суспільством стає конфліктом з самим собою і веде до типових явищ невротичного роздвоєння.

Прозорий та простий стиль Оруела з"єднаний у нього з неохотою відбігати в ділянку надто далекої абстракції. Тому він не говорить про інтеліґенцію, а тільки про болючу справу англо-саксонських лівих кіл. Він говорить проникливо, ляпідарно і влучно. Совєтофільські інтелектуалісти далекі від любови до робітників (ми бачили, що навіть Кестлер відчуває жаль до трейд"юніонів). В СССР вони бачать

устрій, що виділяє панівні кляси, утримує робітничу клясу на давньому місці і віддає ,на їхню думку, необмежену владу в руки подібних до них людей. Як воно не дивно, загальне зацікавлення англійських інтелектуалістів СССР починається лише з хвилиною, коли ця держава стала безсумнівно тотальна. Їх таємне бажання - це ліквідація давньої версії соціялізму з запануванням режиму, де, як їм здається, інтелектуаліст,нарешті, візьме канчук у руку.

Порівняння людської духовости до кентавра заключає в собі те, що чуткий і раціоналістичний Кестлер є вразливий на прелогічні пастки, що їх Схід розставляє на европейських лівих. Така пастка,куди мусило попасти - совєтське формулювання важливої проблеми засобів та цілі. Ціль оправдує засоби. Кестлер нічого не може закинути цій тезі, якщо мету можна ясно передбачити і з її окреслення виникає, що вона добра. Але на суспільній площині мети передбачити не можна. Та воно тільки значить, що часом мета (коли б показалась доброю) могла б оправдувати всі засоби. Все ж таки є багато доказів на те, що совєтські засоби зовсім не ведуть до соціялістичної мети.Крім цього немає міри, якою можна було б оцінювати вартість одиниці, тому неможливо обчислити, чи варто її взагалі посвятити як засіб. Ці щирі турботи Кестлера вказують як важко перебороти солодкий голос месіяністичної надії, втіленої у веселковій "меті". Оруел, більш відпорний, схоплює , як звичайно, суть справи : він прямо не визнає права на утотожнювання совєтської мети з соціялістичною.

Рішення покинути "башню з слонової кости" ,що його вони обидва знову прийняли у блеску бомби над Гірошімою та у свідомості " мороку в полудень" , що повис над Москвою, потягло за собою перевагу їхньої публіцистичної діяльности на шкоду літературної. Критика підкреслює деяку сухість в творах Оруела. Його "Колгосп Тварин" - історія СССР у формі казки. Тварини, засвоюючи погляди старого кнура про суть звірячого життя (Маркс), проганяють непродуктивного експлуататора фармера Джонса та його наймитів (розкладена панівна верства), та починають щасливе життя в рівності та братерстві з застосуванням плянового господарювання. Казка висвітлює далі,як крок за кроком владу на хуторі захоплюють свині (партія), керовані кнуром Наполеоном (Сталін). Наступає опис боротьби з Троцьким (кнур Білан), опис п"ятирічок, ідеологічних брехнь, терору, війни з Німеччиною.Нарешті, свині вчаться ходити на двох ногах та заключають дружній договір з сусідніми фармерами (повстання нової верстви експлуататорів в СССР).

Ця книжка,написана з сумною любов"ю до соціялістичних ідеалів, викликала велике збудження в літературних та політичних колах Англії. Розповідають, що совєтські дипломати потай її купували. "Колгосп Тварин" , хоч підхід до подій тут влучний, - може занадто заохочує нас підставляти під кожну постать свині чи собаки окреслену особу з совєтського Пантеону чи пекла, на чому вартість книжки не обмежується. Цікаво, що якраз ці частини сатири,що найбільш індивідуалізують та найбільш позбавлені "покриття" в історії СССР - літературно найкращі та найбільш зворушливі. Оруела занадто зв"язала готова схема. Він сам став доказом своєї тези, що недостача свободи на полі уяви мусить від"ємно відбитися на творчості.

З подібних причин частина читачів неправильно зрозуміла й Кестлера. Його роман "Морок в полудень" (Darkness at Noon) розказує про слідство, процес та засудження народнього комісара Рубашова (збірна постать),що належить до старої большевицької гвардії. Слідчий НКВД дається осягнути того,що в ім"я інтересів партії,в яку він увесь час вірить, Рубашов признається до неіснуючих провин,бере діяльну участь в комедії процесу і кається. "Інтереси партії" - це, ясно, тільки привід, який підсовує виснаженому Рубашову його власна свідомість. По суті слідство нищить його волю, він здається, щоб нарешті мати просто спокій. Книжка-психологічно дуже правдоподібна спроба пояснити загадкову поведінку вождів революції,що їх автор колись поважав і які так принижувались на московських процесах 1938 року. З боку критики,що дивилась на Кестлера як на публіциста,а не як на письменника, траплялись закиди за невластиву розв"язку проблеми.Психологічно,незалежно від політичної оцінки СССР, цю розв"язку можна захищати як щасливу, а це якраз та точка погляду,з якої треба розглядати Кестлерів роман.

Короткий перегляд становищ, що їх займають Кестлер та Оруел у відношенні до декількох центральних для нас питань, дозволяє приблизно визначити їхні вихідні точки, їхню"віру" . У протилежність до сучасних метод їхньої аналізи, це будуть переконання, які можна б назвати традиційними, які є вартостями, відомими здавна европейській культурі. Від Оруела чуємо, що тоталізм (отже й совєтський режим) небезпечний, бо підриває віру в об"єктивну правду, що книжки,писані колективно в тотальнім схізофренічнім суспільстві , були б безвартісні, що свобода вислову - одинока річ,що представляє вартість для письменника. Кестлер гнівається на Фройда, що аналізує без кінця-краю, що пише слово "совість" в іронічних лапках,коли Кестлер гово-

рить про мотиви, що повинні знейтралізувати такі міти ,як совєтський та фашистівський, він тужить за відродженням людства з "нових" етичних вартостей.

Кестлером та Оруелом цікавимось з багатьох причин.

Поперше, в наш час, коли загрожені такі елементарні вартості, користування якими кожна одиниця вважає майже за очевидне,вже сам факт, що хтось виступає як безкомпромісовий їхній оборонець,скріплює наш дух. Зрештою туга до нових вартостей мала б сенс тільки тоді, коли б давні, усі ще не захитані, були вже здійснені. Ми дуже від цього далекі.Можна твердити, що "нові" вартості - предмети наших стремлінь, яких здійснення вважаємо за обов"язок - річ дуже рідка, з огляду на повільну змінність людської натури, та,що найважливіше, - почуттєва праведність, що з нею боронить гурт незахитаних вартостей, з-поміж тих, що вже існують. Подруге, - Оруел критик, сатирик та ессеїст.

Кестлер - ессеїст та письменник. Отже перед нами окреслене завдання: полегшити людям здорового розуму доступ до правди про події та факти, що їх оточують. Тому невідповідним було б чекати від них філософічних відкрить та рятівничих рецептів. Кестлер,буває, нераз забуває про обсяг своїх завдань і доходить до трохи дилетанських висновків. Але інша річ - раїти навчання індійської контемпляції в школах, як передумови для спасіння світу, а інша - такий пересичений почуттям оклик : "Ні святий, ні революціонер не зможе нас спасти, а тільки синтеза їх обох".

Кестлер і Оруел належать вкінці до тієї категорії сучасних проґресивних постатей в Західній Европі, які стоять на становищі потреби по новому боротися за ідеали радикальної перебудови світу. Гасло Кестлера - "потрібний новий революційний рух" - це гасло, що в сьогоднішній розїдженій ідейною кризою Европі - єдине намагається дати перспективу всім проґресивним і революційним елементам, які не хочуть коритися новому рабству і неволі.

Отак доходимо до однакового,хоч і скромного висновку: за найбільш сьогодні суттєві прикмети Оруела та Кестлера доводиться вважати чутливість на всяку форму неправди та кривди (Оруел,учасник еспанської війни по боці республіканців,з найбільшим обуренням розповідає знайомим про "звірства червоних"), чесність та інтелектуальну відвагу. Ці прикмети ,сполучені з проникливістю інтелекту, наказують їм прагнути до правди незалежно від солодкого нашіптування бажань, побоювань та від суспільного натиску. Ці прикмети досить прості й тому немає потреби їх тут далі аналізувати.На прикладі обох письменників можна переконатися, - як далеко сполучення цих прикмет може завести на дорозі відкривання дійсности та вибору мети. -

В. Г.

Т А К О Ж " НАСАМПЕРЕД ДЕРЖАВА ".

(Що пише большевицька преса) .

При перегляді большевицької преси, найперше впадають в очі формалізм і казенщина по відношенню до проблеми - добробуту народу, що живе в "найдемократичнішій" державі світу.

Сторінки всіх газет заповнені ріжними указами, директивами, постановами "Партії й Правітельства", що якраз найменше, по суті, відносяться до вищезгаданої проблеми. Натомість, всі ці "укази і постанови" служать тараном, яким забивається в голови нещасних мешканців "земного раю" про те, що - " Насамперед держава! " , "Насамперед комунізм ! " , а вже в тій "комуністичній державі" всі користуватимуться з усіх "райських благ". Білим рабам двадцятого століття, будівникам цієї "держави", ці "блага" обіцяються вже 30 років.

Для прикладу в статті " На колгоспні лани" з газети - "Молодь України" ч. 71 - читаємо : "... С п р я м о в а н а н а д а л ь ш и й м о г у т н і й р о з к в і т с і л ь с ь к о г о г о с п о д а р с т в а, і с т о р и ч н а п о с т а н о в а лютневого Пленуму ЦК ВКП(б) і т.д.". Передовиця з "Молоді України" ч.72 під заголовком " Поліпшити керівництво комсомольськими організаціями радгоспів" - читаємо : "Треба зробити все для того, щоб у весняній битві за врожай комсомольські організації загартувались, зросли і зміцніли, стали бойовими ватажками молоді, справжніми борцями з а п і с л я в о є н н и й р о з к в і т р а д г о с п і в ". "Розквіт радгоспів" , а не розквіт добробуту трудящих мас, тих робітників, що працюють в тих же радгоспах. Цим самим зайвий раз підкреслюється неписаний закон большевицького ладу - не "держава для народу" (як у світі демократії), а "народ для держави", отже і " насамперед держава" (як звичайно у тоталітарних "неодемократичних" концепціях). Про те, як же в дійсності виглядає життя в СССР можна констатувати лише з небагатьох скупих відомостей, що прослизають крізь шпальти большевицьких газет та з скупих звітів закордонних кореспондентів.

Наприклад, про те, що на Україні і в Білорусі зараз надзвичайно критичне становище з прохарчуванням населення, читаємо в "Manchester Guardian - " за 20 березня ц.р. таку замітку: "В Східній Европі наступила надзвичайно тяжка харчова криза. Населен-

ня України й Білорусі живе впроголодь, харчуючись гірше, ніж під час війни. Таке положення склалось в зв"язку з зруйнуванням сільського господарства цих країн і в зв"язку з величезною посухою,що була на Україні влітку 1946 року." В совєтських газетах знаходимо про це лише скупі слова якогось кандидата в депутати Верховної Ради УССР,де він в своїй промові заявляє, що "... посуха 1946 року була найбільшою, яку я пам"ятаю за все своє життя. Але при допомозі партії Леніна-Сталіна і т.д. ми її наслідки переборемо !" ("Радянська Україна" за 2.П. ц.р.). Але які в дійсності жахливі наслідки тієї посухи, - про це нічого не знайдете в жадній з совєтських газет.

Зате про відбудову зруйнованого господарства країни можна прочитати чимало гучних звітів.В газеті "Молодь України" ч.72 в статті " Треті роковини визволення Одеси" читаємо: "Три роки тому частини доблесної Радянської Армії, здійснивши с т а л і н с ь к и й с т р а т е г і ч н и й з а д у м (?), розгромили німецького окупанта і визволили Одесу. За роки, що минули після визволення міста, трудящі Одеси провели велику творчу роботу,ліквідуючи важкі наслідки ворожих зруйнувань". І далі перечислюються успіхи у відбудові - "... тільки за минулий рік до складу діючих підприємств стало 189 заводів і фабрик"і т.д. , і все числа і числа.А про відбудову жилих приміщень для тих трудящих стоїть: "Великі роботи п р о в а д я т ь с я (тільки ще провадяться !) у відбудові зруйнованих будинків і кватир". Тільки й того. А де ж цифри та числа досягнень ? Так це вважається большевиками за непотрібне, - бо "насамперед держава!",а потім вже народ ! А про числа й цифри говорить нам закордонна преса. Так газета " Tägliche Rundschau " за червень 1946 р. подала,що " втрати СССР в війні 1941-45 р.р. виносять крім 7 млн. убитих, - ще 25 млн. людей, що залишились без даху над головою".

Слід зазначити,що культ вождизму в СССР пропагується з все більшою силою. Так,наприклад, газета "Радянська Україна" з 9 лютого ц.р., присвячена виборам до Верховної Ради УССР, вся майорить ім"ям "великого", "мудрого", "генія" і т.інш. (бо всіх епітетів не перечислиш) товариша Сталіна. В цій газеті ім"я "вождя" Сталіна повторюється щось біля 148 разів. Але може це тільки в "святковій" газеті? Так ні. Ось буденна газета "Молодь України" за 11 квітня ц.р. і тут ім"я "вождя" зустрічається 61 раз !

ПРОЖЕКТОРОМ
ПО КУТАХ....

ДЯКУЄМО ЗА ТАКЕ " ВИХОВАННЯ " .

Багато пишеться,а ще більше говориться про виховання нашої української молоді в національно-державницькому дусі.Але й не дивно, бо від того, який світогляд матиме наша молодь залежить майбутнє не лише її, а й нашого народу - майбутнє України.

Наша Батьківщина на протязі своєї історії довгий час була пошматованою сусідами, що , виключно з загарбницькими цілями, ішли " визволяти " її один від одного.Всі окупанти завжди відчували на собі силу українського спротиву, силу його гону до волі й незалежности. Наша історія - це історія боротьби з окупантами. І це тому наші вороги завжди ставили собі за мету викорінити з української душі гін до волі. І передусім,щоб викорінити це "зло", вони намагалися накинути нашій молоді фальшивий світогляд, негувати в її очах нашу визвольну боротьбу,перевиховати її в ворожому для української справи дусі.

Наша молодь по різному на різних землях противилася цьому - звідки й такі різноманітні світогляди в неї.

Але дуже дивним є той факт,що дехто з українців,які беруться до розв"язання проблем виховання нашої молоді (вірю, несвідомо) сприяють поширенню ворожих впливів на формування й світогляд.

Ці люди, критикуючи ворожі світогляди, зводять свою критику на манівці, починають самі собі заперечувати,чим вводять молодого читача в замішання і дезорієнтацію. Наприклад, в журналі " Юнацький шлях" ч.3-5,в статті п.н. "Руїнницький большевизм і його впливи на молодь " (стор.I2) автори, що заховалися під ініціялами Ж.Яр. та М.І. ,пишуть, що большевики з метою скомпромітувати в очах нашої молоді Визвольну Боротьбу українського народу, в роках I9I7-2I, характеризували Українську Центральну Раду, Директорію, СВУ, СУМ, як політичних авантурників,зрадників свого народу і т.д. Це автори визнають за шкідливе. Але тут же на ст.I3 тієї ж статті "Ю.Ш." автори пишуть слідуюче: "...признаємо цілком слушним (підкреслення моє) закиди нашій українській інтеліґенції часів Визвольних змагань,що вона більше захоплювалась соціяльними справами, ніж національними. Але чи справді розумілися ці наші "соціялісти" на цьому, що вони про-

пагу ли ? Рішуче ні ! " . І далі автори намагаються ствердити своє "ні", але не в стані знайти інших аргументів як тільки "...бо багато членів Центральної Ради стояли на марксівських засадах" .

Що ж подумає молодий читач про наші Визвольні змагання, коли творців Української Самостійної Держави дискримінують, іменують "нерозумними" не лише вороги України - большевики, але й свої "писаки" ? Ці ж "писаки" в тій же статті на закінчення виводять висновки , що мають бути основами виховання української молоді:" Плекати національну честь і почуття обов"язку, плекати національну державницьку традицію, як підвалину національного виховання і базу спротиву всім ворожим впливам".

То це ви, панове автори, так плекаєте національно-державницьку традицію нашого народу ? Де ж логіка ваших тверджень ? Як ви, обвинувачуючи в зраді національних справ тих, хто проголосив славний ІУ Універсал, "плекаєте" підвалину національного виховання ?

То ж знайте, що українська молодь і без вас виховується на справжніх національно-державницьких традиціях, що є базою спротиву всім, в тому числі й вашим впливам !

Чимало "писань" подібних авторів зустрічаємо в деяких партійних виданнях, але то покищо не наша, молоді. справа. Але, коли про це пише " Юнацький шлях " (орган ОУН Бандери), то ми - українська молодь мусимо таки сказати своє слово і категорично запитати тих засліплених вузько-партійницьким фанатизмом "писак" : " чи розумієте кому прислужуєтесь ? " .

xx

xx xx

ГОЛОС ВОЯКА ТА ГОЛОС (мабуть) ЙОГО "ВОЖДЯ".

Перед нами "До Зброї" журнал для українського вояцтва на чужині ч.2-3. Шкода, що видавці - УГВР, Військовий відділ - чомусь не підписують своїх видань. Але число це ріжниться від інших видань цієї фірми поважнішим підходом до багатьох пекучих справ. Стаття- "УПА - історична конечність " навіть гарна і написана грамотно. Наше завдання, одначе, не писати рецензії. Ми хочемо звернути увагу на дуже цікаву замітку, передруковану тут з газети , видаваної полоненими в Ріміні, п.заголовком "Хай буде осторогою". Аналізуючи поведінку англійськ. властей з полоненими, зокрема під враженням убивства англійцями

одного полоненого за якусь дрібницю, читаємо при кінці цієї замітки: " Хай смерть нашого товариша буде осторогою для всіх,що ще вірять у допомогу. Хай ця смерть буде знаком,що сила,що нас звільнить лежить в нас самих. Не шукаймо союзників, бо їх немає. Нас може зрозуміти лише той, хто вже ніс або несе тавро московської неволі. "Союзники" ,якщо будуть битися, то тільки й виключно за звільнення нових територій, а ми ні трохи не думаємо впускати нових "визволителів" на нашу скрівавлену землю ".

Хоча ,на наш погляд, все ж таки знайдуться ще чесні,революційні сили в світі, які нашу боротьбу зуміють підтримати під умовою, що ми самі будемо сильні, і що наша справа це буде бій за поступ і прогрес,а не "військова акція" чи "повстання", але голос вояка з Ріміні характеристичний і слушний.

Проте, ми змушені зацитувати ще один голос, цим разом не простого вояка, але одного з " вождів " сьогоднішньої бандерівщини (очевидно еміграційної) : " Коли б у силі чорта лежало перемогти большевизм, ми йшли б з ним так є : і чорт був би нашим союзником". ("За свободу ", 1946) . Таке виписує п.Карбович. Він вже раз з чортами пробував нав"язати контакт, і вони його за прем"єра не визнали. Все ж таки Карбович нічого не навчився.Він не знає донині, що чорти йдуть лише з чортами і чортенятами.А справа нашої боротьби це " святе діло". Простий вояк за протом в Ріміні це краще відчуває як банкроти,що ще сьогодні своєю безвідповідальщиною слова ревно дбають,щоб в головах їх симпатиків завжди було темно. -

xx

xx xx

ОДНА, така собі, ЕМІГРАЦІЙНА ІСТОРІЯ.

I. Н а к а з. "Повести роз"яснювальну роботу про шкідливість і згубність для української справи "необольшевицького" нігілізму УРДП, яка, заперечуючи всякі українські традиції, відкидає визвольно-революційну боротьбу,яка ведеться на українських землях і замість неї кличе творити ще одну партію " .
(Ці нісенітниці - це довірочні інструкції бандерівців за листопад - грудень 1946 року) .

2. В и к о н а н н я. Шановний читачу, Ти читав напевно "Українську Трибуну" ч.17/41/ з 9. березня 1947 р. з преславним комунікатом реґенсбурзьких гетьманців.

3. Е ф е к т . Ми нотуємо лише один лист людини, зовсім дотепер посторонньої, яка, прочитавши гетьманський комунікат в "Українській Трибуні", зауважує ось що:

" З комунікату гетьманців і з поданих там цитатів виходить лише одне "отже" : що УРДП, будучи революційною і поступовою, водночас є в своїй глубокій основі а н т и б о л ь ш е в и ц ь к о ю партією. Протибольшевицька і тим самим антикомуністична позиція УРДП - є фактом безспірним. Коли ж все таки реґенсбурзькі гетьманці називають Вас "комуністами", то ми на це лише одне хочемо сказати : ' Ті самі пани в часах Великої Революції і наших визвольних змагань не раз і не два стискаючи дружньо руку чорносотенщині й Денікінові, тим самим словом характеризували Симона Петлюру і тодішній наш Визвольний Рух.. " .

4. Заввага чужинця. Один чужинець, що з рації свойого становища цікавився гетьмансько-бандерівськими "обвинуваченнями" , заявив нашому товаришеві: "Атака проти Вас добре обдумана: справи неофіційного українського політичного життя винесла "У." до ліцензійованої преси, що читається пильно цензорами. Теж совєтськими. Одначе арґументи, що Ви "комуністи" мене принайменше зовсім не переконують. Добре організована, але зле арґументована провокація".

:::

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ !

Цей журнал виходить з ініціятиви студентських осередків Української Революційної Демократичної Партії. Завдання його:

1) Сприяти розбудові глибокого, поступового світогляду молодої української генерації.
2) Зберігати тісний контакт української молоді на чужині з розвоєвими процесами та боротьбою нашого народу на рідних землях.
3) Зберігати контакт з сучасними проґресивними західньоевропейськими рухами.

Його завданням є боротися за створення нового типу українця, революціонера, людини великих духових маштабів, зорганізованої на основі великих етичних та інтелектуальних вартостей індивідуальности.

Запрошуємо наших партійних товаришів та прихильників до тісної співпраці в нашому журналі. Просимо також наших опонентів писати статті та передавати їх (через приятелів з УРДП) для нашої редакції. Радо вміщатимемо думки противників, бо лише шляхом критики та всесторонннього насвітлювання є можливе правдиве політично-світоглядове виховання.

Через Вашу ділову співпрацю, товариші, станемо органом нашої передової молоді.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ.